

Årsrapport

2005

for Utdanningsdirektoratet

Direktoratet for utvikling av grunnskole og videregående opplæring

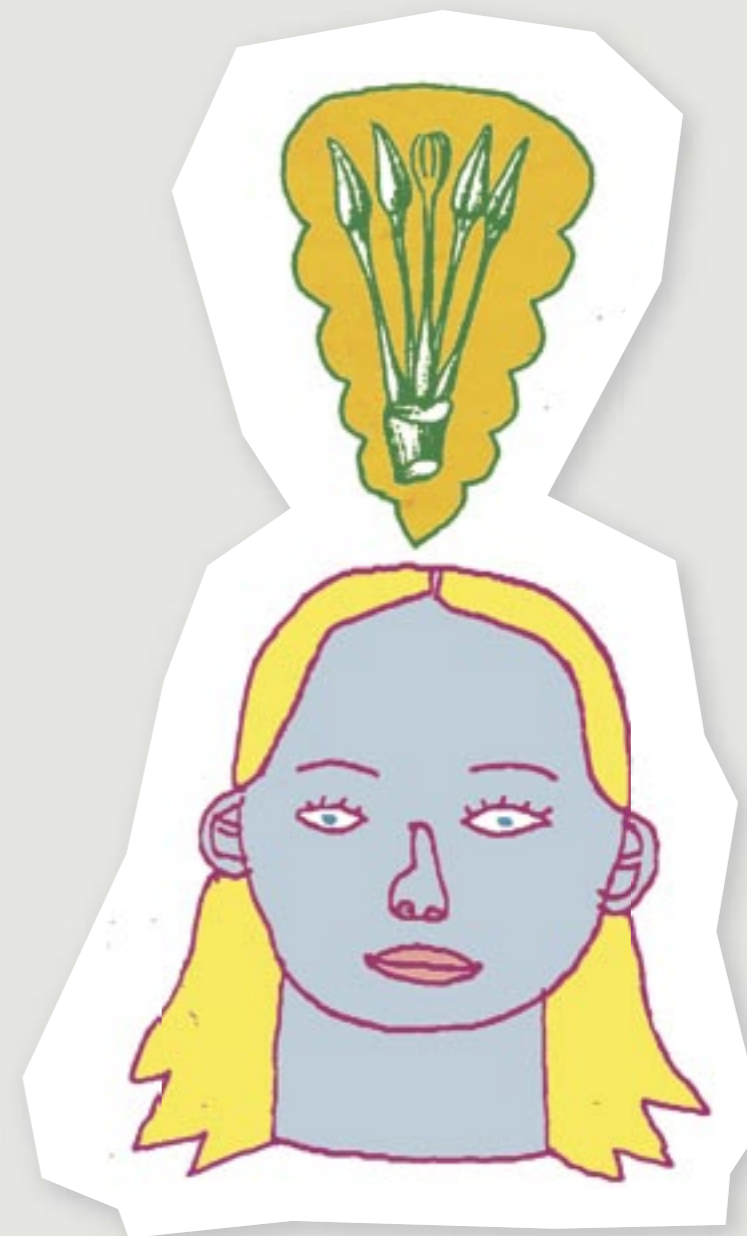
Utdanningsdirektoratets årsrapport for 2005 ivaretar rapporteringskrav som settes i Utdannings- og forskningsdepartementets tildelingsbrev "Tildeling til Utdanningsdirektoratet 2005" av 25.01.2005.

Årsrapporten gjelder Utdanningsdirektoratets egen virksomhet. Direktoratet utgir også Utdanningsspeilet som utgjør en analyse av grunnskole og videregående opplæring i Norge.

Se www.utdanningsdirektoratet.no for mer informasjon.

+

20
05

+ 20
05

INNHOOLD:

INNLEDNING	6
Mange og store arbeidsoppgaver.....	6
STRATEGI FOR 2005-2008	8
UTDANNINGSDIREKTORATETS ORGANISASJON.....	12
HOVEDOMRÅDER	14
Utvikling av læreplaner for Kunnskapsløftet.....	16
Elev- og lærlingvurdering.....	18
Avgangsprøver og eksamen	18
Kompetanseutvikling, utviklingsarbeid og forsøk, oppfølging av strategiplaner.....	23
Utviklingsarbeid og forsøk	24
Lærings- og oppvekstmiljø, fattigdomsbekjempelse og menneskerettigheter.....	28
Særskilte IKT-tiltak i opplæringen.....	28
Kvalitetsvurdering, dokumentasjon og analyse.....	29
Skoleporten.no.....	34
Internasjonalt arbeid	36
Tilskudsforvaltning.....	40
Regelverk og tilsyn.....	42
Embetsstyring	43
Statped's kompetansesentre.....	44
Etatsstyring og dialogstyring	45
Framtidens karriereveiledning	45
Samarbeid	46
Prosjekt fylkesmannen	47
KOMMUNIKASJONSARBEID	50
INTERNFORVALTNING	54
Personaladministrasjon og -utvikling	56
Likestilling	59
Risikostyring	60
Samarbeid mellom direktorat og departement.....	61
REGNSKAP 2005.....	62

Mange og store arbeidsoppgaver

For Utdanningsdirektoratet ble 2005 året da det for alvor markerte seg i sektoren og i allmennheten som en sentral premissgiver for og tilrettelegger av grunnopplæringen. Kimen i dette lå i annet halvår av 2004. Motoren som tilskyndet direktoratets sentrale posisjon var i stor grad det omfattende reformarbeidet som ligger i Kunnskapsløftet.

Direktoratet har i dette året ikke manglet utfordringer. Arbeidsoppgavene har vært mange og store – Kunnskapsløftet dreier seg om en grunnleggende endringsprosess for hele det 13-årige løpet, og planene for innføringstakten har medført et betydelig press på en organisasjon som bare var et halvt år gammel.

Like før skolestart høsten 2005 fastsatte Utdannings- og forskningsdepartementet læreplaner for grunnskolen og gjennomgående fag, foruten læreplan for KRL-faget, og noen skoler satte straks i gang med én eller flere av de nye læreplanene. Samtidig pågikk utviklingen av flere læreplaner for fullt, og produksjonstakten øker fremdeles. Dette er første gang læreplaner for hele grunnopplæringen utvikles samtidig, noe som utvilsomt kan betegnes som en av de mest omfattende utviklingsoppgaver i norsk grunnopplæring.

Som helt sentrale styringsdokumenter i opplæringshverdagen er det regelen, snarere enn unntaket, at nye læreplaner vekker strid. Utdanningsdirektoratet har i tillegg lagt seg på en svært åpen linje med hensyn til offentlighet, med innsyn i prosessen og anledning for enhver til å delta i de elektroniske høringene. Likevel er det rett å si at striden har vært begrenset til utvalgte temaer i noen få av læreplanene, og tilbakemeldingene så langt fra skoler der planene er blitt tatt i bruk, har vært gode.

Det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet har vært omdiskutert, og gjennomføringen av nasjonale prøver våren 2005 møtte mye motstand i sektoren – for øvrig et velkjent fenomen fra mange land. Etter evalueringen av prøvene i 2005, ga Utdanningsdirektoratet departementet råd om å utsette en ny runde med nasjonale prøver til formålet med og prinsippene for utforming av prøvene var nærmere avklart.

Erfaringene fra de nasjonale prøvene, samt utfordringer knyttet til elevvurdering i de nye læreplanene, har medvirket til at Utdanningsdirektoratet har sett behovet for å se på hele vurderingsområdet, med alle vurderings- og prøveformer, på nytt. Utdanningsdirektoratet vil ha et betydelig fokus på dette feltet i tiden fremover.

Et sterkt fokus på grunnleggende ferdigheter er ett av kjennetegnene ved Kunnskapsløftet, og disse ferdighetene har også vært tema i nasjonale prøver. Til sammen har dette medvirket til at grunnopplæringen i Norge nå har en oppmerksomhet på de grunnleggende ferdighetene, både i læring og i vurdering, som få andre land.

Kompetanseutviklingsprosjektet er et omfattende, flerårig prosjekt opprettet i forbindelse med Kunnskapsløftet. I prosjektet har skoleeiere mulighet til – i samarbeid med lærere, instruktører, skoleledere og utdanningsinstitusjoner over hele landet – å være godt forberedt på de utfordringer reformen innebærer.

Fag- og yrkesopplæringen har fått en helt ny oppmerksomhet ved etableringen av Utdanningsdirektoratet. Fremdeles er det faktisk nødvendig for mange i utdanningssektoren å bli minnet på at en stor del av videregående opplæring skjer utenfor den tradisjonelle skolen. Når man legger til at frafallet av ulike grunner er mye større i denne delen av opplæringen, er utfordringen her ikke bare forbundet med synlighet. Gjennom organi-

seringen i direktoratet er fag- og yrkesopplæringen blitt satt på sakskartet som en grunnleggende dimensjon i nesten alle arbeidsoppgaver.

Behandlingen av friskolesøknader var i 2005 en svært ressurskrevende oppgave, med vanskelige vurderinger i et arbeidsfelt med stor politisk og mediemessig oppmerksomhet. Direktoratets avgjørelser ble som ventet kritisert både for å være for restriktive og for å åpne for en for omfattende etablering av friskoleplasser. Utdannings- og forskningsdepartementet imøtekom høsten 2005 de fleste klagen fra friskolesøkere og ga klarsignal til opprettelse av et betydelig økt antall elevplasser. Etter regjeringsskiftet og i påvente av en revisjon av friskoleloven, vil foreliggende friskolesøknader, med noen unntak, ikke bli behandlet.

I tillegg til Kunnskapsløftet administrerer Utdanningsdirektoratet en lang rekke strategier, tiltak og prosjekter i grunnopplæringen. Dette er viktige og nødvendige satsinger enkeltvis, men utfordringen blir å kunne tilby skoler og læresteder denne hjelpen uten at det samlede tilbudet blir forvirrende stort, og hele tiden med størst vekt på de sentrale, læringsstøttende oppgavene.

Denne årsrapporten viser også bredden i direktoratets engasjement, fra arbeid mot rasisme og diskriminering (hvor Benjaminprisen er et anerkjent enkelttiltak) til produksjon av flere hundre sentralgitte eksamener og avgangsprøver.

Utdanningsdirektoratet har omfattende formidlingsoppgaver, med nettbasert formidling som den viktigste informasjonskanalen. I 2005 fortsatte omleggingen av disse tjenestene, med vekt på teknologi som fremmer informasjonsdeling mellom nettsteder. Samme år utkom Utdanningsspeilet for første gang, en ny tilstandsrapport for grunnopplæringen, som ble godt mottatt.

Regjeringsskiftet høsten 2005 medførte en del nye prioriteringer og oppgaver for direktoratet, men dagsordenen for Kunnskapsløftet er i stor grad beholdt. Utdanningsdirektoratet arbeider derfor ut fra de samme hovedmålsettinger som dem som ble fastlagt av Stortinget under behandlingen av St.meld. nr. 30 (2003–2004) Kultur for læring.

Utdanningsdirektoratet skal virke på oppdrag fra og i nær forståelse med Kunnskapsdepartementet. Samtidig skal direktoratet være en faglig selvstendig aktør. Dette kan gi utfordringer for både departement og direktorat. De utfordringene har begge virksomheter tatt. Et godt grunnlag for forståelsen for hverandres ulike roller og oppgaver ble lagt i 2005.

Ved inngangen til 2006 står Utdanningsdirektoratet vel rustet til å fylle oppgaven som den sentrale iverksetteren av utdanningspolitikken for grunnopplæringen. Det bør være et godt tegn for sektoren og overordnede myndigheter at direktoratet har mye energi, kritisk sans og evne til nytenkning på lager!

Petter Skarheim

Petter Skarheim
direktør, Utdanningsdirektoratet

Strategi for 2005–2008

+2005

Utdanningsdirektoratets strategi for 2005–2008 beskriver den relativt nye organisasjonens oppgaver, arbeidsform og roller. Organisasjonen er et direktorat for utvikling av grunnskolen og den videregående opplæringen. Som en del av den statlige utdanningsadministrasjonen samarbeider direktoratet nært med Kunnskapsdepartementet. Utdanningsdirektoratet er et operativt og iverksettende organ, og må kombinere lydhørhet overfor politiske styringssignaler med faglig selvstendighet. Stortinget og regjeringen har en ambisiøs utdanningspolitikk. I perioden 2005–2008 skal en stor reform – Kunnskapsløftet – implementeres. Utdanningsdirektoratet skal være en kraft i gjennomføringen av reformen.

TRE HOVEDROLLER

- Utdanningsdirektoratet skal
- være et myndighetsorgan og forvalte statlige juridiske og økonomiske styringsvirkemidler
  - analysere og vurdere tilstanden og utviklingen i sektoren på grunnlag av dokumentasjon og foreslå tiltak
  - være et utviklingsorgan og støtte, veilede og påvirke sektoren gjennom informasjon, strategier og ulike tiltak

Ingen av disse rollene er tilstrekkelige alene, de må utfylle og forsterke hverandre. Rollene er like viktige, men ulike i sin karakter. De krever ulike arbeidsformer, ulike virkemidler, ulik kompetanse, ulike kulturer og ulike styringssystemer. Like fullt er det strategisk viktig å bygge et fellesskap, basert på én felles kultur slik at Utdanningsdirektoratet framstår som én organisasjon.

MYNDIGHETSORGAN

Utdanningsdirektoratet har en tydelig myndighetsrolle ved blant annet å inneha det overordnede faglige ansvaret for tilsyn, forvalte embetsstyringen, forvalte det sentrale lov- og forskriftsverket, fastsette læreplaner, gjennomføre eksamen og prøver, og i tillegg forvalte store tilskuddsordninger. Direktoratet har videre fått delegert ansvaret for forvaltningen av Statped-systemet og statlige skoler og fagstyringen av de nasjonale sentraene. Som myndighetsorgan skal Utdanningsdirektoratet ha en selvstendig, utøvende rolle innenfor rammen av de lover, forskrifter, stortingsvedtak og skriftlige delegeringer fra departementet som er styrende for virksomheten. Selvstendigheten er avgjørende ikke minst fordi departementet i mange tilfeller er klageinstans for vedtak fattet i direktoratet.

ANALYSE OG VURDERING AV TILSTANDEN I SEKTOREN

Utdanningsdirektoratet har ansvaret for all nasjonal statistikk på grunnopplæringens område. Det er en sentral oppgave å belyse sektoren gjennom dokumentasjon, analyser, forskning, evalueringer, internasjonale undersøkelser o.l. Innenfor overordnede føringer har Utdanningsdirektoratet stor selvstendighet i denne rollen.

UTVIKLING AV SEKTOREN

Utdanningsdirektoratet har en viktig utviklingsrolle ved å bidra til at beskrivelsene, analysene og vurderingene blir kommunisert, forstått og anvendt i utviklingen av skolen. Direktoratet skal initiere, utarbeide og følge opp ulike forsøk og utviklingstiltak, strategier og planer.

Utdanningsdirektoratets hovedstrategi for å bidra til utvikling og endring i skole og opplæring skal være å mobilisere, inspirere, veilede og påvirke ulike aktører som finnes i og rundt sektoren. På flere områder skal direktoratet heller bidra til å gjøre andre gode fremfor å utføre arbeidet selv. Hovedutfordringen på dette feltet er å koble de mange aktivitetene sammen, slik at de samlet sett kan få mer slagkraft, samt å konsentrere virksomheten om færre områder.

INTERNFORVALTNING

Internforvaltningen i direktoratet skal bidra til en effektiv og veldrevet organisasjon med kompetente og motiverte ledere og medarbeidere. Fokus på utviklingen av systemer og rutiner som understøtter de tre hovedrollene skal kombineres med fokus på utviklingen av en personalpolitikk som styrker den strategiske profilen til Utdanningsdirektoratet.

OPPFØLGING AV STRATEGIEN

Som en oppfølging og videreføring av denne overordnede strategien er det i 2005 arbeidet med delstrategier:

- Kommunikasjonsstrategi er utarbeidet
- Sikkerhetspolicy er utarbeidet
- Innkjøpspolicy er utarbeidet
- Lønnspolitikk er utarbeidet
- IT-strategi er under arbeid
- Personalstrategi, inkludert strategi for kompetanseutvikling og strategi for bruk av ulike arbeidsformer, er under arbeid

I 2005 laget direktoratet et utkast til strategi for kvalitet i fag- og yrkesopplæringen. Utkastet er nå ute til høring.

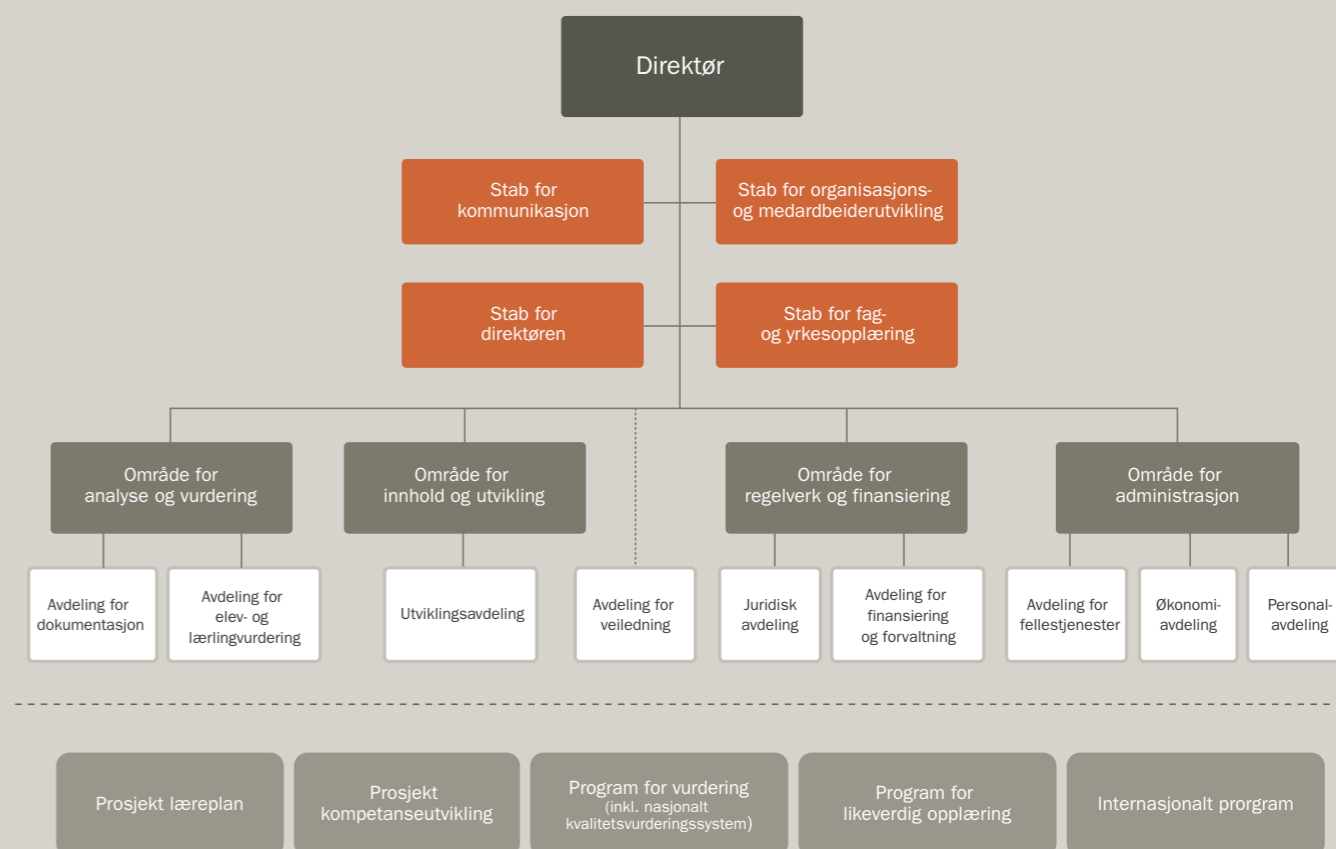
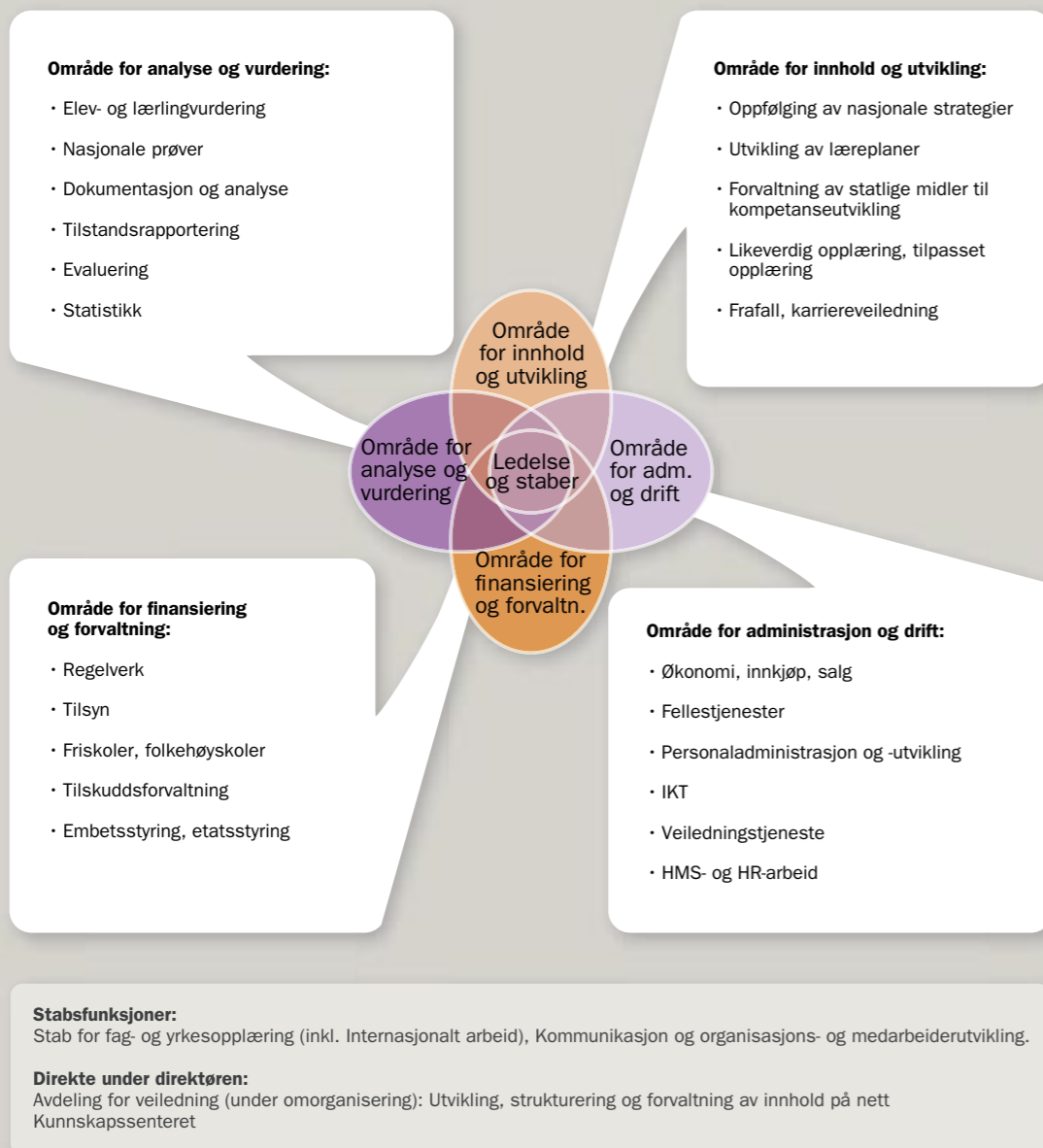

”Utdanningsdirektoratets hovedstrategi for å bidra til utvikling og endring i skole og opplæring skal være å mobilisere, inspirere, veilede og påvirke aktører i og rundt sektoren”

Utdanningsdirektoratets organisasjon

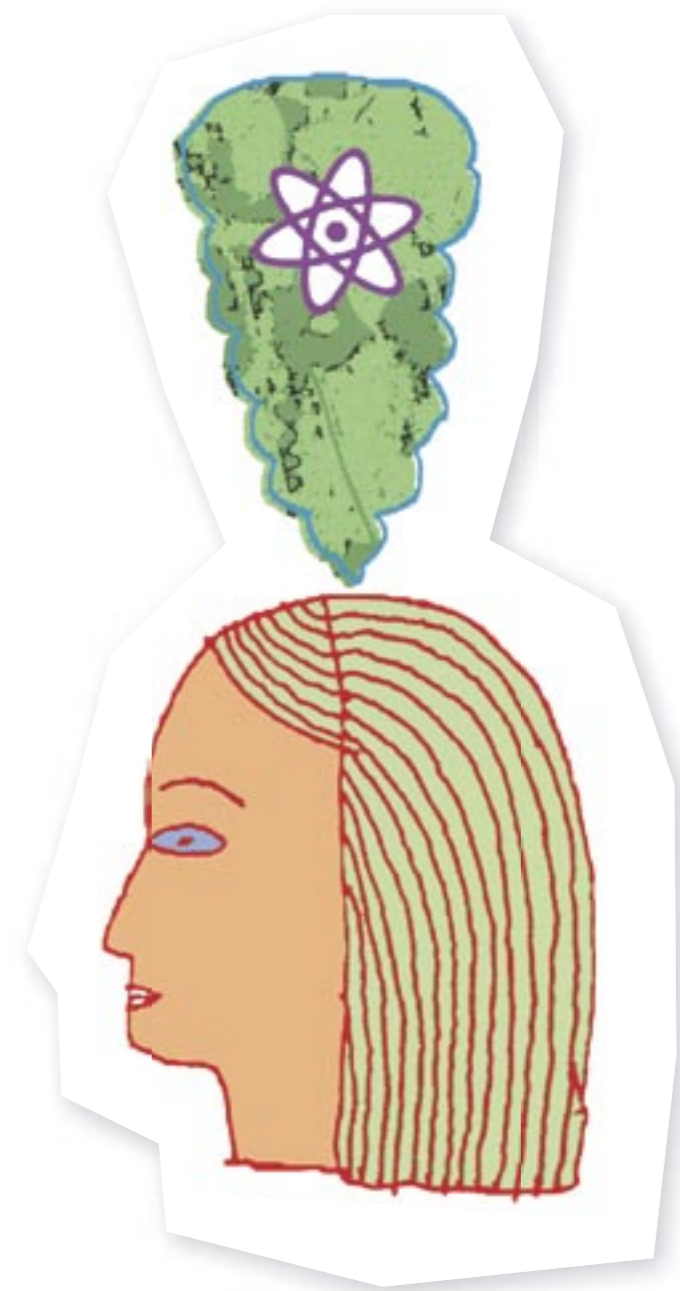
Utdanningsdirektoratet er inndelt i fire områder: Analyse og vurdering, Innhold og utvikling, Finansiering og forvaltning og Administrasjon. I tillegg har direktoratet staber for kommunikasjon, for fag- og yrkesopplæring og for organisasjons- og medarbeiderutvikling. Det er etablert egne prosjekter for oppgaver som krever særlig fokus i forbindelse med reformarbeidet: prosjekt læreplan og prosjekt kompetanseutvikling. Det er videre etablert programmer på områder der behovet for tverrfaglig og helhetlig fokus og koordinering er særlig til stede.

Direktoratet hadde ved årsskiftet 247 faste og midlertidige ansatte, fordelt med ca. 25 ansatte på Moldekontoret, ca. 20 ansatte på Hamarkontoret og de restende på Oslokontoret.

Hovedområder

+20
05

UTVIKLING AV LÆREPLANER FOR KUNNSKAPSLØFTET

Arbeidet med utvikling av læreplaner strekker seg over flere år, og er organisert i fire puljer. Læreplanene for grunnskolen og for gjennomgående fag i grunnopplæringen er, i hovedsak, fastsatte. Utvikling av læreplaner for videregående opplæring følger framdriftsplanen.

I Norge er utdanningspolitikk nasjonal politikk. Både Stortinget og regjeringen engasjerer seg i og gir føringer for innholdet i skolen. Det er gitt både overordnede og mer fagspesifikke føringer for utarbeiding av de nye læreplanene for Kunnskapsløftet. Det er Utdanningsdirektoratets oppgave å utvikle de nye læreplanene i tråd med vedtatte prinsipper og nærmere angitte retningslinjer, jf St.meld. 30 (2003–2004) Kultur for læring og Innst. S. nr. 268 (2003–2004). Dette omfatter også læreplaner på det samiske utdanningsområdet.

Utdanningsdirektoratet er gitt myndighet fra departementet til å fastsette alle læreplanene for programfagene, herunder prosjekt til fordypning i videregående opplæring. Kunnskapsdepartementet fastsetter øvrige læreplaner etter forslag fra direktoratet.

INFORMASJON OG TILGJENGELIGHET

Informasjon til og kommunikasjon med sektoren og samfunnet for øvrig om Kunnskapsløftet er et vesentlig element i implementeringen av reformen. Direktoratet bruker nettet aktivt som informasjons- og kommunikasjonsverktøy. Tilbudsstruktur, læreplangruppenes utkast, direktoratets høringsutkast, og direktoratets endelige forslag til læreplaner er tilgjengelige på www.skolenettet.no/lp. Utdanningsdirektoratet er i sluttfasen av utviklingen av en nettbasert løsning for læreplaner, kodeverk og tilbudsstruktur for grunnopplæringen.

Utdanningsdirektoratet har et nært samarbeid med universitets- og høyskolesektoren for blant annet å bidra til å sikre at kompetanseutviklingstilbudene holder høy kvalitet og relevans. Det samarbeides både om grunnutdanningen, etter- og videreutdanningen, FoU og formidling. Dette ivaretas gjennom nettverksarbeid og nasjonale prosjekter og programmer. Universitets- og høyskolesektoren har deltatt aktivt i høringsarbeidet og i mange faggrupper for utvikling av læreplaner for Kunnskapsløftet.

FASTSATTE LÆREPLANER – GRUNNSKOLEN OG GJENNOMGÅENDE FAG FOR GRUNNOPPLÆRINGEN

Utdannings- og forskningsdepartementet fastsatte i august 2005 læreplaner som skal tas i bruk skoleåret 2006/2007 på 1.–9. årstrinn i grunnskolen og på Vg1 i videregående opplæring i følgende fag: Norsk, matematikk, kristendoms, religions- og livssynskunnskap (KRL), naturfag, engelsk, fremmedspråk 2 og 3, samfunnsfag, kunst og håndverk, musikk, mat og helse, kroppsøving, samt formål og retningslinjer for lokal utarbeiding av læreplaner i programfag til valg på ungdomstrinnet.

Læreplan i kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL) ble tatt i bruk skoleåret 2005/2006 på bakgrunn av vedtak høsten 2004 i FN's menneskerettighetskomité. Den brukes i inneværende skoleår også innenfor det samiske utdanningsområdet fordi parallell, likeverdig plan ikke er klar.

Utdanningsdirektoratet oversendte ved årsskiftet 2005/06 forslag til læreplaner for fastsetting i Kunnskapsdepartementet for følgende fag:

- Demokrati og elevmedvirkning – grunnskolen
- Finsk og kvensk som 2. språk – gjennomgående plan

Disse læreplanene skal tas i bruk fra skoleåret 2006/2007

Utdanningsdirektoratet har utviklet forslag til læreplaner og gjennomført høring og bearbeiding av følgende læreplaner:

- Norsk som 2. språk – gjennomgående plan
- Morsmål for elever fra språklige minoriteter – grunnskolen

Disse læreplanene fastsettes av Kunnskapsdepartementet og skal tas i bruk fra skoleåret 2006/2007

UTVIKLING AV LÆREPLANER FOR DØVE OG STERKT TUNGHØRE ELEVER

Utdanningsdirektoratet har utviklet forslag til planer, gjennomført offentlig høring, bearbeidet og oversendt endelig forslag til Kunnskapsdepartementet for fastsetting:

- Norsk tegnspråk – gjennomgående plan
- Norsk for døve og sterkt tunghørte – gjennomgående plan
- Engelsk for døve og sterkt tunghørte – gjennomgående plan
- Drama/rytmikk for døve og sterkt tunghørte – grunnskolen

Disse læreplanene fastsettes av Kunnskapsdepartementet og skal tas i bruk fra skoleåret 2006/2007.

UTVIKLING AV LÆREPLANER – VIDERE GÅENDE OPPLÆRING

Utdanningsdirektoratet oversendte ved årsskiftet 2005/06 forslag til læreplaner for følgende fag til Kunnskapsdepartementet:

- Geografi – fellesfag i studieforbereidende utdanningsprogram
- Historie – fellesfag i studieforbereidende utdanningsprogram
- Religion og etikk – fellesfag i studieforbereidende utdanningsprogram
- Samfunnsfag – gjennomgående fellesfag i videregående opplæring

Disse læreplanene fastsettes av Kunnskapsdepartementet og skal tas i bruk fra skoleåret 2006/2007.

Utdanningsdirektoratet har utviklet forslag til læreplaner og gjennomført høring og bearbeiding for felles programfag Vg1 i følgende yrkesfaglige utdanningsprogram: Bygg- og anleggsteknikk, teknikk og industriell produksjon, service og samferdsel, restaurant- og matfag, naturbruk, medier og kommunikasjon, helse- og sosialfag, elektrofag, samt design og håndverk. Læreplanene skal tas i bruk fra skoleåret 2006/2007.

Utdanningsdirektoratet har utviklet forslag til læreplaner og gjennomført høring og bearbeiding for:

- alle læreplaner i felles programfag og valgfrie programfag for Vg1–Vg3 i det studieforbereidende utdanningsprogram for idrettsfag
- rammer for prosjekt til fordypning Vg1 yrkesfaglige utdanningsprogram. Utviklingen skjer i nær dialog både med partene i arbeidslivet og med Kunnskapsdepartementet.

Disse læreplanene skal tas i bruk fra skoleåret 2006/2007.

LIKEVERDIGE PARALLELLE LÆREPLANER FOR KUNNSKAPSLØFTET – SAMISK

Forslag til likeverdige parallelle læreplaner for Kunnskapsløftet – Samisk i fagene norsk for elever med samisk som førstespråk, naturfag, mat og helse, duodji, musikk og samfunnsfag er utviklet av Sametinget og sendt på høring. Utdanningsdirektoratet vil etter planen oversende forslag til departementet for fastsetting våren 2006. Likeverdig parallell læreplan for kristendoms-, religions- og livssynskunnskap (KRL) er under utarbeiding og vil bli sendt på høring våren 2006.

Arbeidet med å utvikle likeverdige parallelle samiske læreplaner for fellesfagene historie, geografi, religion og etikk og samfunnsfag i videregående opplæring, og for programfagene samisk historie og samfunn, læreplan for samisk formgiving, læreplan innen utdanningsprogram for musikk, dans og drama er igangsatt og vil bli sluttført når de nasjonale planene er fastsatt av henholdsvis Kunnskapsdepartementet og direktoratet.

Særskilte samiske planer i reindrift og duodji innen yrkesfaglige utdanningsprogram er under utvikling for Vg2 og vil bli utviklet for Vg3. Disse planene fastsettes av Sametinget, jamfør opplæringsloven §§ 6–4. Utviklingen av planene skjer i samråd med direktoratet og de faglige råd. Innføringstakten er den samme innenfor det samiske utdanningsområdet som for sektoren for øvrig.

Forslag til læreplan i fordypning i norsk, engelsk og samisk på ungdomstrinnet er under utvikling.

HØRINGSARBEID

Direktoratet har gjennomført tre omfattende høringsprosesser i 2005. Responsen fra høringsinstansene har vært stor, og direktoratet har mottatt en rekke innspill og forslag til endringer som har hatt stor betydning for bearbeiding og ferdigstilling av læreplanene.

ELEV- OG LÆRLINGVURDERING

VURDERING I NYE LÆREPLANER

Høsten 2005 sendte Utdanningsdirektoratet på høring et forslag til omtale av vurdering. Omtalen skal etter planen være en del av innledningen til de nye læreplanene. Forslaget til omtale vektlegger særlig den formative vurderingen. I tillegg omtales nasjonale vurderingskriterier. Direktoratet satte høsten 2005 i gang et arbeid med å utvikle nasjonale vurderingskriterier knyttet til kompetansemålene i læreplanene for matematikk, norsk, samfunnsfag og mat og helse.

ET SAMMENHENGENDE PRØVE- OG VURDERINGSSYSTEM

Utdanningsdirektoratet igangsatte høsten 2005 et arbeid med å etablere et sammenhengende prøve- og vurderingssystem. Hensikten er å utvikle et system som åpner for å se sammenhenger som kan gi mer informasjon om opplæringen enn det den enkelte prøve og vurdering bidrar

til alene. De ulike delene i et sammenhengende prøve- og vurderingssystem kan fremstilles i en matrise. Arbeidet med innholdet og kvalitetssikring av de ulike delene av matrisen er påbegynt.

AVGANGSPRØVER OG EKSAMEN

GRUNNSKOLEN

Norsk, engelsk og matematikk er de sentrale fagene ved den skriftlige avgangsprøven i grunnskolen. I tillegg kommer avgangsprøven i fag som samisk, norsk som andrespråk, oppgaver for elever med tegnspråk som førstespråk, andrespråk og morsmålsprøver. Til sammen er det utarbeidet oppgavesett i 12 fag. For de fleste fagene er det, i tillegg til selve prøven, også utarbeidet ressurshefter. Prøvene er tilpasset elever med særskilte behov.

Alle elever ble trukket til skriftlig prøve i ett fag. 72 000 avgangsprøver ble avlagt i 11 fagkoder i grunnskolen. I tillegg er det avviklet 39 prøver i like mange morsmålstilvalgsfag med knapt 300 elever ved 95 skoler.

Til hjelp for sensorene har Utdanningsdirektoratet utarbeidet sensorveiledninger. Den sentrale sensuren er blitt gjennomført innenfor ni regioner og har vært administrert av fylkesmannsembetene. Det er gjennomført forhåndssensur i de sentrale

fagene. I forbindelse med sensuren er det gjennomført regionale sensorskoleringer.

Avgangsprøvene i matematikk er avviklet etter de nye forskriftene med bruk av IKT for alle. Prøvene til blinde og svaksynte, hørselshemmede og elever med samisk som førstespråk er tilpasset i samarbeid med fagmiljøene. For dyslektikere er oppgavene lest inn på CD. Utdanningsdirektoratet har utarbeidet løsnings- og vurderingsveiledning til avgangsprøven. Det er utarbeidet ordinære avgangsprøver i norsk og egne avgangsprøver i norsk med bruk av IKT. Prøvene med bruk av IKT er gjennomført ved flere skoler. Det er utarbeidet egne avgangsprøver i engelsk med bruk av IKT i tillegg til de ordinære avgangsprøvene.

VIDEREGÅENDE OPPLÆRING

For elever, lærlinger, privatister og praksiskandidater er det utarbeidet sentralt gitte eksamensoppgaver i 450 fagkoder i 2005, i tillegg til 270 ulike eksamensoppgaver til eksamen i morsmål som B- og C-språk. I førstnevnte gruppe eksamener utgjorde om lag 30 prosent (135 eksamensoppgaver ved vår- og høsteksamen 2005, laget av 120 fagnemnder) tverrfaglige teorieksamener for praksiskandidater og lærlinger utenom ordinært løp. Om lag 12 500 eksaminander var oppe til en slik eksamen i 2005. Antallet eksaminander varierer fra én (som i for eksempel ortopedisk fottøy) og til over 1100 (barne- og

For elever, lærlinger, privatister og praksiskandidater er det utarbeidet sentralt gitte eksamensoppgaver i 450 fagkoder i 2005, i tillegg til 270 ulike eksamensoppgaver til eksamen i morsmål som B- og C-språk.

Et sammenhengende prøve- og vurderingssystem

Tiltak	Formål
Kartleggingsmaterieill	Avdekke behov for individuell oppfølging og tilrettelegging på individ- og skolenivå
Karakter- og læringsstøttende prøver	Undersøke hva eleven kan innenfor sentrale områder av faget, og ut fra denne dokumentasjonen bestemme hvor kreftene må settes inn for at eleven skal mestre faget bedre.
Veiledningsmaterieill	Synliggjøre hvordan skoleeiere, skoler og lærere kan utnytte systemet pedagogisk
Nasjonale prøver	Kartlegge elevenes kompetanse i grunnleggende ferdigheter Grunnlag for kvalitetsutvikling på lokalt og nasjonalt nivå
Avgangsprøve og eksamen/fag- og svenneprøve	Avsluttende vurdering som har til formål å informere samfunnet, arbeidslivet og aktuelle utdanningsinstitusjoner (avtakere) om den kompetansen den enkelte elev/lærling har oppnådd.
Internasjonale studier	Vurdere norske elevers kompetanse relatert til andre land Grunnlag for indikatorutvikling og politikktutforming

ungdomsarbeiderfaget). Siden dette ikke er ordinære elever, dreier det seg i all hovedsak om voksne eksaminander over 20 år.

Våren 2005 ble det oppmeldt om lag 171 000 eksaminander innenfor 331 fagkoder. Høsten 2005 ble det oppmeldt 33 000 eksaminander i 437 fagkoder. I tillegg er det avholdt eksamen i 141 fagkoder med om lag 1 900 elever i morsmål som B- og C-språk. Disse avholdes ved høsteksamen i tillegg til de ordinære fagene.

Ca. 37 800 elever og privatister gikk opp til eksamen i norsk i 2005. Flertallet valgte å gå opp til ordinær eksamen, men 38 skoler med ca. 850 elever valgte alternativet Norsk med IKT – som er en åpen bok-eksamen. Av disse deltok seks skoler i forsøk med papirløs eksamen og sensur på læringsplattform i regi av prosjektet Den digitale skole. Én skole gjennomførte forsøk med lokalt gitt skriftlig eksamen basert på elevmapper. En annen skole gjennomførte forsøk med utvalgsmapper til ekstern sensur som erstatning for skriftlig eksamen, og én skole prøvde en to ukers prosjekteksamen med mappemetodikk. Det er også gjennomført forsøk med bruk av læringsbok ved én skole. Forsøkene er evaluert og vurderes videreført i 2006. Et økende antall skoler (16 skoler høsten 2005) driver foresøk med periodelesing og framskutt eksamen i norsk sidemål.

Alle eksamener i matematikk er IKT-basert i og med at elevene kan bruke avanserte

numeriske lommeregnere under eksamen. I mange år har det i tillegg vært en alternativ ordning med todelt eksamen; første halvannen time av eksamen skjer uten hjelpemidler bortsett fra formelsamling. Ved siste del er alle hjelpemidler tillatt inkludert symbolbehandlende lommeregnere som kan utføre kompliserte algebra-utregninger. Det var ca. 10 skoler som benyttet disse todelte eksamensoppgavene i 2005.

Det er utarbeidet eksamensoppgaver i engelsk for elever og privatister fordelt på alle nivåer. I tillegg til de ordinære eksamensoppgavene er det utarbeidet oppgaver i engelsk med IKT og engelsk for elever med tegnspråk som førstespråk. Engelsk med IKT har en forberedelsestid hvor elevene kan bruke fagtimene til å arbeide med det tema som er angitt.

Ansvar for den praktiske avviklingen av den sentrale sensuren er lagt til fylkesmannsembetene. Det er avlagt ca. 205 000 eksamensbesvarelser. Avviklingen av sentral sensur i morsmål som B- og C-språk har vært administrert av Utdanningsdirektoratet i samarbeid med Fylkesmannen i Oppland som har fått overført sensuransvaret fra og med 2005.

En del av fylkesmannsembetene har ansvaret for klagebehandling etter sentralt gitt eksamen med sentral sensur i videregående opplæring. Etter våreksamen 2005 ble det i alt behandlet 4747 klager. Det er holdt flere informasjonsmøter med fylkesmannsembetene for å kvalitetssikre arbeidet med avgangsprøver og eksamen.

Etter §§ 5–14 i forskriften til opplæringsloven kan den som ikke består fag- eller svenneprøve anke prøvenemndas avgjørelse. Klagenemndene behandler klager på den faglige vurderingen av prøvearbeidet. Departementet har delegert både arbeidet med oppnevning av klagenemnder og selve administrasjonen av klagebehandlingen til Utdanningsdirektoratet. I alt er det 276 fag- eller svenneprøver. I 2005 mottok direktoratet 110 klager på prøvenemndas avgjørelser. Ca. 10 prosent fikk gjort om karakteren fra ikke-bestått til bestått.

Utdanningsdirektoratet har etter fullmakt fra departementet behandlet søknader fra fylkeskommunene om forsøk etter opplæringsloven §§ 1–4. Det gjelder søknader knyttet til innhold og struktur og elev- og lærlingvurdering i videregående opplæring. Det er i 2005 registrert 122 forsøkssøknader. De fleste av dem dreide seg om alternative eksamensformer, som gjennomføring av eksamen digitalt og bruk av mappevurdering.

VOKSENOPPLÆRING

Utdanningsdirektoratet har utarbeidet skriftlige avgangsprøver for voksenopplæringen i norsk, norsk som andrespråk, engelsk og matematikk. Direktoratet har gjennomført forhåndssensur og sentral sensur i disse fagene.

Læreplanen i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere ble fastsatt i juni 2005. Norsk språktest har utviklet nye prøver, Norskprøve 2 og Norskprøve 3, som er i samsvar med læreplanen. Utdanningsdirektoratet har det administrative og faglige ansvaret for Språkprøven i norsk for innvandrere. Folkeuniversitetet har ansvaret for gjennomføringen. Det er utviklet en europeisk språkperm i norsk på opplæringsspor 2 og 3. Språkpermen vil bli sendt til Europarådet for endelig godkjenning i 2006.

Nasjonale prøver

Nasjonale prøver er en del av det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet og skal kartlegge elevenes grunnleggende ferdigheter i lesing, skriving, engelsk og regning. Disse ferdighetene er en forutsetning for læring i alle fag, og har derfor avgjørende betydning for hvordan elevene klarer seg på skolen og senere i livet.

Våren 2005 ble nasjonale prøver gjennomført i fullskala, det vil si i lesing, skriving, matematikk og engelsk på 4., 7. og 10.

trinn i grunnskolen og på grunnkurs i videregående opplæring. I tillegg ble det gjennomført prøver i lesing på samisk (nord- og lulesamisk) på 4. trinn. Prøvene i engelsk lesing er elektronisk basert og ble gjennomført over tre uker. I overkant av 200 000 elever gjennomførte elektronisk leseprøve i engelsk. En nyutviklet elektronisk prøve i matematikk for 7. trinn ble tilbudt skolene som en frivillig prøve i månedsskiftet mai–juni. Nesten 10 000 elever tok denne prøven.

Om lag 50 000–55 000 elever tok prøvene på hvert av trinnene på 4., 7. og 10. trinn. Antallet elever som gjennomførte prøvene på grunnkurs var lavere enn på de øvrige klassetrinnene, særlig på grunn av boikottaksjoner mot prøvene.

Innrapporteringssystemet for resultatene på nasjonale prøver har registrert over 225 000 elever med enkeltprøver. Om lag 18 500 personer er registrert som brukere av systemet, herav over 14 000 lærere.

Utdanningsdirektoratet har knyttet til seg over 800 ekspertvurderere som har fått opplæring i gjennomføring og pedagogisk bruk av prøvene av fagmiljøene. Ekspertvurdererne har deretter gjennomført opplæring av lærerne.

Utdanningsdirektoratet har i brev til Utdannings- og forskningsdepartementet 11. november 2005 gitt sine tilrådninger med hensyn til videreutvikling av de nasjonale prøvene. Direktoratets tilrådninger er basert på resultater fra evalueringene, erfaringer knyttet til gjennomføring av prøvene samt dialog med fagmiljøene som utvikler prøvene, og referansegruppen for Nasjonalt kvalitetsvurderingssystem.

Vurderingsprosjekter og -tiltak

Utdanningsdirektoratet har utarbeidet en strategi for styrking av fremmedspråk i grunnopplæringen "Språk åpner dører" for perioden 2005–2009, jf. omtale på side 24, 39 og 46. Direktoratet har videre fått utviklet en europeisk språkperm til opplæring i 2. og 3. fremmedspråk. Språkpermen skal sendes til Europarådet for endelig godkjenning i 2006. Det er i tillegg utarbeidet en lærerveiledning for aldersgruppen 13–18 år. Arbeidet med å utarbeide en språkperm for 3.–7. trinn i grunnskolen er påbegynt.

Mappevurderingsprosjektet har til hensikt å samle og utvikle veiledningsmaterieell for den som ønsker å bruke mappevurdering som en del av undervisningsvurderingen eller som en del av sluttvurderingen ved egen skole. Det er laget et grunnlagsdokument som drøfter prinsipper for mappevurdering. På bakgrunn av grunnlagsdokumentet er det for eksempel laget en nettbasert idébank for bruk av læringsbok i kjemi. Flere veiledninger om mappevurdering knyttet til ulike faggrupper er under utvikling. Prosjektet har også åpnet egen hjemmeside: www.Skolenettet.no/mappevurdering. Prosjektet er avsluttet i 2005.

I arbeidet med vurderingsordningene i de nye læreplanene i Kunnskapsløftet er det tilstrebet å harmonisere og forenkle eksamensordninger innen samme faggruppe på ulike trinn, tilpasset fagenes egenart. Eksamensformene er bare kort omtalt i vurderingskapitlene: Skriftlig, muntlig, praktisk eller kombinasjoner av disse. Disse ytre rammene for eksamen skal gi muligheter for varierte måter å måle elevenes kompetanse på i tråd med den opplæringen elevene har fått.

I 2000 startet Læringscenteret forsøk med bruk av digital læringsbok og digital eksamen i rettslære. Forsøkene har involvert alle skoler som har de to rettslærefagene. Prosjektet Den digitale skole startet høsten 2004 som en utvidelse av Rettslæreprosjektet. I samarbeid med 16 skoler, ti fylkeskommuner og fire private dataleverandører er det gjennomført flere vellykkede forsøk med digital undervisning og digital eksamen våren 2005. I forsøkene er det prøvd ut nye digitale undervisnings- og vurderingsformer i grunnskoler og videregående skoler, blant annet innen bruk av digitale mapper, mappevurdering og digital eksamensavvikling.

Ca. 1700 elever har gjennomført digital eksamen i 36 forskjellige fag. I overkant av 100 sensorer har gjennomført digital sensurering.

Det er etablert et forprosjekt som utreder problemstillinger i forbindelse med utvikling av et nytt system for effektiv eksamensavvikling. Arbeidet vil bli sett i sammenheng med relevante deler av prosjektene Digital skole og Nasjonale prøver.

Vitnemål
fra
grunnskolen
for

FYSIKKAUD.

Utskriftsdate: 30.11.2005

Rom: FYS

	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
08.00					
09.00	Fysikk 3FY OLSH 3FYSS-G31	Fysikk 2FY BIRE 2FYSS-G22	Matematikk 1MX PÅLJ 3MAXS-G31	Naturfag TVEELOPSM INATS-IAAE	Naturfag OPSEM INATS-2BAA
10.00					
11.00	Matematikk 1MX PÅLJ 3MAXS-G31	Matematikk 1M TVEE 1M-IDA	Fysikk 2FY PÅLJ 2FYSS-G21	Matematikk 1M TVEE 1M-IAAE	Fysikk 2FY PÅLJ 2FYSS-G21
12.00					
13.00	Naturfag OPSEM INATS-IAAB	Matematikk 1M TVEE 1M-IAAE	Fysikk 3FY OLSH 3FYSS-G31	Matematikk 1M TVEE 1M-IDA	Fysikk 2FY BIRE 2FYSS-G22
14.00					
15.00	Fysikk 2FY periode 1 PÅLJ 2FYSS-G21	Matematikk 1MX periode 2 PÅLJ 3MAXS-G31	Matematikk 1M periode 1 TVEE 1M-IDA	Fysikk 2FY periode 1 OLSH 2FYSS-G31	Matematikk 1M periode 1 TVEE 1M-IAAE

KOMPETANSEUTVIKLING, UTVIKLINGSARBEID OG FORSØK, OPPFØLGING AV STRATEGIPLANER

Prosjekt kompetanseutvikling FORVALTNING AV STATLIGE MIDLER TIL KOMPETANSEUTVIKLING

Staten har tildelt 300 mill. kroner via fylkesmennene til kommuner, fylkeskommuner og andre skoleeiere til kompetanseutvikling. Skoler tilknyttet Norske fag- og friskolers Landsforbund (NFFL) og Steiner-skoleforbundet ble tildelt midler gjennom sine respektive forbund. Midlene ble tildelt den enkelte skoleeier når denne hadde utviklet og vedtatt en kompetanseutviklingsstrategi for perioden 2005–2008, og en plan for budsjettåret 2005.

Av disse midlene ble 280 mill. kroner fordelt etter objektive kriterier, hvorav antall lærerårsverk utgjorde hovedkriteriet.

20 mill. kroner ble øremerket videreutdanning i 2. fremmedspråk, og ble fordelt til fylkesmennene og NFFL etter objektive kriterier for videre tildeling til skoleeiere ut fra en særskilt vurdering av behov.

SAMARBEID MED STRATEGI-UNDERSKRIVERNE

Direktoratet har etablert et rådgivende samarbeidsforum, Reformforum, bestående av de ulike underskriverne av strategi for kompetanseutvikling, samt Nasjonalt råd for lærerutdanning (NRLU) og Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY). Forumet har hatt seks møter i løpet av 2005, hvor saker knyttet til kompetanseutvikling og læreplanutvikling er diskutert. I tillegg møter direktoratet fast som observatør i NRLU. Det har også vært avholdt en rekke adhocmøter med ulike interessenter, som lærerorganisasjonene, KS, Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT), SRY, Rådet for inkluderende opplæring, Elevorganisasjonen, Norgesuniversitetet, ulike universitet og høyskoler, friskolene etc.

NETTVERK FOR KOMPETANSE-UTVIKLING

Nettverk for kompetanseutvikling er revitalisert og omfatter nå 18 fag og områder: skoleledelse, kvalitetsvurdering, individuell vurdering, tilpasset opplæring, matematikk, naturfag, norsk med vekt på skrive- og leseopplæring, engelsk og 2. fremmedspråk, fysisk aktivitet, karriereveiledning,

veiledning av nye lærere, pedagogisk bruk av IKT, KRL, estetiske fag, læremiddelkunnskap, skolebibliotek og samiske fag. Universiteter og høyskoler koordinerer nettverkene i samarbeid med nasjonale sentre der det er aktuelt. Det er etablert en referansegruppe for nettverkene med representanter for Kunnskapsdepartementet (KD), fylkesmennene, KS, Universitets- og høgskolerådet (UHR), Norgesuniversitetet og Utdanningsforbundet. Det er oppnevnt interne kontaktpersoner for hvert nettverk i Utdanningsdirektoratet.

Hensikten med nettverket er å samarbeide med universiteter og høyskoler for å kvalitetssikre og utvikle den etter- og videreutdanning som tilbys skoleledere, lærere og instruktører i bedrift. I det nye Nettverk for kompetanseutvikling har det vært vektlagt at det i tillegg også skal samarbeides om grunnutdanning, FOU og formidling.

KRL

I Revidert nasjonalbudsjett ble det bevilget 10 mill. kroner som skulle benyttes som bidrag til kompetanseutvikling ved implementering av ny læreplan i kristendoms-, religions- og livssynskunnskap. Utdanningsdirektoratet har fulgt opp denne bevilgningen gjennom å ferdigstille KRL-boka 2005 og distribuere den til alle skoler ved skolestart, videreføre KRL-nettverket, utvikle det nye nettstedet www.KRLnett.no i samarbeid med KRL-nettverket, produsere fem filmer om KRL-faget i dag til alle fagmiljøer og fylkesmennenes utdanningsavdelinger til bruk i arbeidet med kompetanseutvikling (lagt ut på www.KRLnett.no), tildele 1,9 mill. kroner til fylkesmennene for å arrangere kompetanseutviklingsseminarer i fylkene, tildele fylkesmennene 5 mill. kroner for videreformidling til kommunene etter plan eller søknad, samt ved å tildele Universitetet i Oslo 1,5 mill. kroner hvorav 1 mill. kroner til fordeling blant institusjoner som bidrag til utvikling av etter- og videreutdannings tilbud innen KRL.

TILPASSET OPPLÆRING

En plan for Utdanningsdirektoratets innsats på feltet tilpasset opplæring og differensiering er utarbeidet. Tiltakene er knyttet til kunnskapsutvikling, informasjon, erfaringsdeling og etablering/utvikling av nettverk. Høsten 2005 ble det utarbeidet en baseline/kunnskapsstatus for tilpas-

set opplæring som et ledd i forarbeidet til evaluering av Kunnskapsløftet.

Nettverk for tilpasset opplæring ble etablert høsten 2005, og ansvaret for koordinering av nettverket ble lagt til høyskolene i Hedmark og Volda. Modellprosjekt for tilpasset opplæring ble videreført i de fire fylkene Finnmark, Møre og Romsdal, Rogaland og Akershus. Det ble arrangert nasjonal konferanse om PP-tjenesten.

FYSISK AKTIVITET

Fysisk aktivitet er ett av satsingsområdene i strategi for kompetanseutvikling. Med fysisk aktivitet menes her daglig fysisk aktivitet for alle i tillegg til kroppsøvingstimen. Nettverk for kompetanseutvikling på området fysisk aktivitet ble etablert i november 2005. Nettverket koordineres av Norges idrettshøgskole og Høgskolen i Telemark.

UTDANNINGS- OG YRKESRÅDGIVNING

Utdanningsdirektoratet har i 2005 initiert et Nettverk for karriereveiledning, og har bidratt til utvikling av utdanningstilbud for rådgivere, spesielt innen områdene individuell veiledning og flerkulturell veiledning. Utdanningstilbud og kurs er gjennomført med deltakelse fra skolerådgivere, oppfølgingstjenesten, PP-tjenesten, veiledere fra Aetat og kontaktlærere over hele landet.

NETTOMRÅDE KOMPETANSEUTVIKLING

Det er opprettet et eget område på Skolenettet.no for kompetanseutvikling.

STIPEND MINORITETSSPRÅKLIGE

Nye stipend ble utlyst innenfor en ramme på 4 mill. kroner. Det ble mottatt 126 søknader, hvorav 60 minoritetsspråklige lærere ble tildelt stipend. Det ble dessuten utbetalt ca. 6,6 mill. kroner i stipend til minoritetsspråklige lærere som i 2004 ble innvilget stipend for en flerårsperiode.

VEILEDNING AV NYUTDANNEDE LÆRERE

Det ble gitt tilskudd til 14 prosjekter. I disse prosjektene deltar 26 universiteter og høyskoler. Det er nå prosjekter i alle landsdeler. Det er opprettet et "Nettverk for veiledning av nyutdannede lærere".

Det ble avholdt en konferanse om veiledning av nyutdannede lærere og førskolelærere og styrking av praksisopplæringen i lærerutdanningene med tittelen "Kultur for læring – fra utdanning til yrke".

PROSJEKT STYRKING AV PRAKSIS I LÆRERUTDANNINGEN

Utdanningsdirektoratet har lyst ut midler til styrking av praksisopplæringen i lærerutdanningene og mottok 41 prosjektsøknader fra til sammen 23 lærerutdanningsinstitusjoner. Det ble til sammen søkt om ca. 11,2 mill. kroner. Prosjektet har et budsjett på 2,4 mill. kroner, og det ble tildeelt støtte til 11 prosjekter.

NASJONALE OG INTERNASJONALE ETTERUTDANNINGSTILBUD

Direktoratet har lyst ut midler til gjennomføring av nasjonale og internasjonale etterutdanningstilbud og mottok til sammen 126 søknader om støtte, hvorav 35 av søknadene var innen entreprenørskap, 56 innen 2. fremmedspråk, ni innen språkopplæring for øvrig (som engelsk, lesing m.m.), mens 26 søknader gjaldt andre fag- og temaområder. 2. fremmedspråk og entreprenørskap ble prioritert. Ca. 40 prosjekter mottok støtte innen 2. fremmedspråk.

UTVIKLINGSARBEID OG FORSØK

REALFAG

I strategien Realfag, Naturligvis! Strategi for styrking av realfagene 2002 – 2007 har styrking av matematikkopplæringen vært et viktig mål med mange ulike tiltak. Prosjektet "parAbel" er et IKT-verktøy for alle elever som arbeider med matematikk i videregående opplæring. Alle barneskoler i Norge har fått opplæringspakken "Matematikk i praksis" med veiledningshefte og filmer. Det arbeides også aktivt med å gjøre kartleggingstestene i matematikk,

"KIM", digitalisert og lett tilgjengelig for alle skoler. De regionale matematikksatsingene i fylkene omfatter nå seks fylker. Utviklingen av det nye tverrfaglige temaet i Kunnskapsløftet, "teknologi og design", har også vært et prioritert område for Utdanningsdirektoratet i 2005.

FREMMEDSPRÅK

Språk åpner dører, Strategi for styrking av fremmedspråk i grunnopplæringen 2005–2009 ble lansert i juni. Utdanningsdirektoratet har gjennomført en rekke av tiltakene i strategien i samarbeid med flere eksterne partnere.

I 2005 videreførte direktoratet programmet for utplassering av franske språkassistenter i grunnopplæringen, og var en nasjonal kontaktfunksjon for de franske, tyske og amerikanske språkkonsulentene og reiselektorene i videregående opplæring. Direktoratet fulgte også opp programaktiviteter, nasjonalt styreverv og informasjonsfunksjon ved Det europeiske senter for fremmedspråk (ECML) i Graz.

LESING

Utdanningsdirektoratet har ansvar for å følge opp tiltakene i Gi rom for lesing! Strategi for stimulering av leselyst og leseferdighet 2003–2007. Strategiplanen, som er forankret i St.meld. 39 (2002–2003), ble revidert og sendt ut til alle skoler i april 2005.

Et vesentlig aspekt ved strategien er å stimulere til lokale tiltak. Støtten til prosjekter i kommuner og skoler fortsatte i 2005, men med noe reduserte midler. Fokusområder har vært språk- og lese-

stimulering, litteraturformidling, gutter og lesing, bruk av skolebibliotek og systematisk arbeid med å styrke leseferdighet. Flere konferanser har trukket mange deltagere både fra skole- og kultursektoren. Det er oppfordret til å se sammenhengen med Den kulturelle skolesekken, og kulturkolene har fått oppdrag for å iverksette og spre tilbud om skapende skriving og litteraturformidling.

Gjennom universitets- og høyskolesektoren er det igangsatt tiltak for kompetanseutvikling av lærere. Utdanningsdirektoratet samarbeider nært med Lesesenteret og støtter og deltar også i prosjekter som gjennomføres av eksterne aktører, for eksempel Aksjon txt for ungdomstrinnet og Ungdommens kritikerpris for videregående (Foreningen lles), Bok til alle for 6. og 7. trinn (Den norske Bokhandlerforeningen), Gi rom for lesing hjemme, 1., 2., 5. trinn (FUG). Utdanningsdirektoratet har også ansvaret for drift av nettstedet skolenettet.no/lesing og skolenettet.no/skolebibliotek.

ENTREPRENØRSKAP

Utdanningsdirektoratet har også arbeidet med mange tiltak i forbindelse med Se mulighetene og gjør noe med dem, strategi for entreprenørskap i utdanningen. 150 deltakere deltok på den årlige erfaringskonferansen, som ble arrangert i samarbeid med Ungt Entreprenørskap på Lillestrøm i april. Det er dessuten opprettet nettverk med deltakere fra virksomhetene som har fått midler til etter- og videreutdanning.

5 av 13 søknader om midler til videreutdanning i entreprenørskap ble innvilget. Hovedkriteriet var samarbeid mellom

SKOLEVALG

Skolevalg i videregående skoler har vært avholdt siden 1989, og er en viktig arena for ungdommer til å trene seg i demokratiske prosesser. Utdanningsdirektoratet har fra og med 2005 fått i oppgave å arrangere skolevalgene. Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD) var teknisk arrangør ved valget i 2005. Det var stor interesse rundt skolevalget både i forkant, under valget og da resultatene ble presentert. Rundt 80 prosent av de videregående skolene i landet var med. 408 av totalt 477 videregående skoler og 170 067 av totalt 174 000 elever var påmeldt. 378 videregående skoler med 158 488 elever deltok. Også sametingsvalget var i 2005 for første gang en del av skolevalget. 16 videregående skoler med 354 elever deltok i same-tingsvalget.

Bakgrunnen for skolevalg er å gi elevene innsikt i samfunnssystemet, å engasjere dem til å ta samfunnsansvar og å stimulere til en aktiv holdning blant annet til politiske spørsmål. Dessuten er det viktig at informasjon om praktiske og politiske sider ved offentlige valg når fram til elevene, særlig til førstegangsvelgere.

kommune/fylkeskommune og lærerutdanning med utarbeidet studieplan. De virksomhetene som fikk innvilget videreutdanningsmidler inviteres inn i samme nettverk som de som fikk innvilget midler til etterutdanning.

LIKEVERDIG UTDANNING I PRAKSIS
Utdanningsdirektoratet har også arbeidet med strategiplanen Likeverdig utdanning i praksis! Strategi for bedre læring og større deltakelse av språklige minoriteter i barnehage, skole og utdanning 2004–2009. Det er igangsatt tiltak på alle nivåer fra barnehage til voksenopplæring. Enkelte tiltak er gjennomført og andre følges opp i samarbeid med Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring, Nasjonalt senter for opplæring i arbeidslivet (Vox) og Foreldreutvalget for grunnskolen.

Bedre oppfølging og tilrettelegging for språklige minoriteter med behov for særskilt opplæring blir ivare tatt gjennom tiltak knyttet til forskningsprogrammet "Oppvekstvilkår, problematferd og inkludering".

Utdanningsdirektoratet utvikler også verktøy til hjelp i arbeidet med å kartlegge språklige minoritetslevers behov for hjelp ut fra retten til tilpasset opplæring og spesialundervisning. Det satses også på økt kompetanse hos rådgivere og oppfølgingstjenesten i veiledning av minoritetspråklige.

Et tiltak som er videreført for ungdom med begrenset skolegang og kort botid i landet, er bruk av en morsmålsrådgiver fra grunnskolen som følger elevene over i videregående skole. Det er gjennomført kompetanseutvikling i multikulturell veiledning for rådgivere, veiledere i Oppfølgingstjenesten, PP-tjenesten, Aetat og for kontaktlærere i fylkene.

KUNST OG KULTUR

St.meld nr. 39 gir retning for å styrke arbeidet med kunst- og kulturuttrykk i opplæringen gjennom tiltak knyttet til Kulturskolene, Gi rom for lesing-strategien, Den kulturelle skolesekken og strategiplanen om entreprenørskap i utdanning. Se mulighetene og gjør noe med dem.

Utdanningsdirektoratet har hatt løpende samarbeid med Norsk kulturskoleråd i 2005. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag er involvert i samarbeidet. Det omfatter

20
05

rapportering om kulturskolevirksomheten, statistikk for kulturskolene og et pågående arbeid for å få en bedre sammenheng med GSM-statistikken. Samarbeidet omfatter også forvaltning av statlige tilskudsordninger.

Samarbeidet med kultursektoren omfatter utvikling og forvaltning av satsingen på Den kulturelle skolesekken gjennom deltakelse i sekretariatsmøter, referansegruppemøter og møter i styringsgruppen. Forankring i skolen er det også lagt grunnlag for gjennom beskrivelser i de nye læreplanenes formål med fagene og direkte i kompetansemål i relevante fag. Utdanningsdirektoratet har videreført ordningen med Estetisk nettverk, et samarbeid mellom fagmiljøene for å bistå i arbeidet med kompetanseutvikling.

FRAFALL I VIDERE GÅENDE OPPLÆRING
Satsingen mot frafall i videregående opplæring (2003–2005) gjennomføres i alle fylker med et vidt spekter av lokale tiltak på kommune- og skolenivå. Felles tiltak i alle fylker er å utvikle og styrke de lokale samarbeidsarenaene mellom skole, arbeidsliv og lokale myndigheter og samarbeidspartener for å forhindre frafall og fange opp de som har droppet ut av skolen. I tillegg jobbes det med kompetanseutvikling både for Opplysningstjenesten, rådgivningstjenesten, Aetat og PP-tjenesten, og for kontaktlærere i forhold til karriereveiledning, minoritetspråklige elever og håndtering av elever med særskilte behov. Det er utviklet nye felles rapporteringskoder for Opplysningstjenesten.

Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at 36 prosent av elevene som startet opp med videregående opplæring høsten 1999 har avbrutt yrkesfaglig studieretning, mens 14 prosent har avbrutt studieforberedende retning. Utdanningsdirektoratet skal nå lede en arbeidsgruppe som skal foreslå tiltak for å bedre gjennomføringen. Den bredt sammensatte arbeidsgruppen skal foreta en grundig gjennomgang av årsakene til at elever og lærlinger ikke fullfører videregående opplæring.

UTVIKLINGSARBEID I NORD

Utdanningsdirektoratet arbeider med flere utviklingsprosjekter og tiltak knyttet til det nordlige Norge. En ny satsing i 2005 har vært det interdepartementale tiltaket Grenseløst i nord. Satsingen vil

strekke seg over flere år, og inneholder for eksempel et samarbeidsprosjekt mellom Finnmark og Lapplands län om gutter i Finnmark og frafallsproblemer.

Et viktig og nødvendig område har vært utvikling av læremidler i kvensk og finsk. Kvensk språk fikk status som selvstendig minoritetsspråk i Norge og ikke en finsk dialekt. Dette innebærer at det skal utvikles læremidler i kvensk, noe Utdanningsdirektoratet nå forbereder. Et annet prosjekt som direktoratet også arbeider med, er prosjektet IKTbaserte læremidler i finsk. Læremidlene skal dekke hele grunnutdanningen, og er et flerårig utviklingsprosjekt hos Fylkesmannen i Troms.

Et annet utviklingsprosjekt i nord er Nordvest-Russland. Dette er et tiltak for å forberede russiske barn som skal emigrere til Norge for skolegang i Norge, og for å forberede norske skoler til å ta imot russiske elever.

ANDRE UTVIKLINGSTILTAK

Utdanningsdirektoratet arbeider også med flere enkeltstående tiltak og prosjekter som for eksempel fjernundervisning i sørsamisk og nordsamisk – to prosjekter som har vart i flere år, og som gikk over til permanent drift i 2005.

Romaniprojektet prøver ut tiltak for romanibarn i skole og barnehage og handler om opplegg for fjernundervisning og sosial tilpasning.

PROGRAM FOR SKOLEUTVIKLING

Struktur, innhold og roller i norsk utdanning er i endring. Dette er bakgrunnen for opprettelsen av Program for skoleutvikling. Målet for programmet er å sette flere skoler i stand til å skape et bedre læringsmiljø og god faglig og sosial utvikling for elevene gjennom økt fokus på skolen som virksomhet. Programmet har en varighet på fire år fra 2005 med en samlet bevilgningsramme på ca. 100 mill. kroner.

Grunnoppfølgingen må ha beredskap og kompetanse til å håndtere nye betingelser og forventninger fra elever, foreldre og egne medarbeidere i tråd med utviklingen av kunnskapssamfunnet. Programmet tar utgangspunkt i at skolene selv kan forbedre elevenes faglige og sosiale læring ved å utvikle skolen som virksomhet. Forskning har dokumentert at skoler som utvikler en

felles kultur, en tydelig, pedagogisk ledelse og et høyt ambisjonsnivå, lykkes bedre med sine kjerneoppgaver enn andre skoler. God organisering og godt samspill i kollegiet gjør dessuten skolene bedre rustet til å etablere ny praksis i møte med endrede krav til dagens og morgendagens skole.

Kjernen i programmet er å få igangsatt praktiske utviklingsprosjekter i grunnskoler og videregående skoler. Skolene og skoleeierne sitter i førersetet i planlegging og gjennomføring av prosjektene. De skal knytte til seg eksterne kompetansemiljøer og ressurspersoner som veiledere og som tar hovedansvar for å dokumentere prosesser og verktøy som prøves ut. Skoleeier er formell søker og prosjekteier, og skal også delta aktivt i utviklingsarbeidet for å sikre lokal kompetansebygging og spredning av nye verktøy og arbeidsmåter til flere skoler.

Det er krevende å utvikle prosjektsøknader med god forankring, klare mål og aktiviteter og gjensidig forpliktende avtaler med et kompetansemiljø. En del av skolene i programmets målgruppe er godt i gang med ulike former for utviklingsarbeid, mens andre mangler erfaring fra slike prosjekter og må mobiliseres og trenger mer bistand i oppstartsfasen. Det er derfor besluttet at midlene skal fordeles mellom følgende gjennomføringsstrategier:

1. En første åpen utlysning av prosjektmidler høsten 2005 med oppstart våren 2006.
2. En mobilisering av prosjektutvikling i samarbeid med utvalgte skoleeiere høsten 2005 og våren 2006 for å sikre deltakelse fra mange typer skoler i løpet av 2006.
3. En andre åpen utlysning av prosjektmidler i årsskiftet 2006/2007 med oppstart våren 2007.

Utdanningsdirektoratet skal administrere programmet og være nasjonal koordinator for arbeidet. Det er etablert et programstyre for programmet som skal sikre at midlene i satsingen blir brukt på prosjekter og tiltak i henhold til programbeskrivelsen.

20. desember 2005 ble de første midlene utlyst. Utdanningsdirektoratet veileder søkerne i denne prosessen, og har – i samarbeid med fylkesmannsembetene – startet arbeidet med å mobilisere skoleeiere som vil få bistand i oppstartsfasen.

LÆRINGS- OG OPPVEKSTMILJØ, FATTIGDOMSBEKJEMPELSE OG MENNESKERETTIGHETER

Lærings- og oppvekstmiljø

Utdanningsdirektoratet har utarbeidet Strategi for læringsmiljøet i grunnopplæringen (2005–2008): Læringsmiljø i skole og lærebedrift. Strategien omfatter både det fysiske og psykososiale miljøet.

I 2005 har direktoratet hatt ansvar for oppfølging av Manifest mot mobbing 2002–2004. I juni ble det undertegnet Manifest mot mobbing 2005–2007. Som et ledd i oppfølgingen av manifestet er den nasjonale implementeringen av Olweus-programmet mot mobbing og antisosial atferd og antimobbeprogrammet Zero videreført i 2005.

Programmene "Positiv atferd, støttende læringsmiljø og samhandling i skolen" og "Læringsmiljø og pedagogisk analyse" er prøvd ut med gode resultater, og det pågår arbeid om en nasjonal implementering av programmene. Prosjektet "Verdier i skolehverdagen" ble avsluttet våren 2005. "Skal – skal ikke" er et statlig finansiert verdi-prosjekt hvor 26 skoler, barnehager, menigheter og lokalsamfunn deltar med egne opplegg tilknyttet bevisstgjøring på verdier. Underveisevaluering av mentorordningen i prosjektet er gjennomført. Utdanningsdirektoratet har fått utarbeidet veiledningene "Menneske først" om verdiarbeid i skolen og "Våge ville være voksen" om voksenrollen. Arbeidet mot rasisme ble videreført i 2005, blant annet ved å spre informasjon og materiell til skolene. Benjaminprisen for 2004 ble delt ut til Ila Skole i Trondheim på en markering av Holocaustdagen i januar.

Prosjektet "Fysisk aktivitet og måltider i skolen" er videreført i samarbeid med Sosial- og helsedirektoratet. I 2005 deltok 200 grunnskoler i prosjektet. Fra høsten 2005 kom 18 skoler i videregående opplæring med som prosjektskoler. Arbeidet med menneskerettigheter og demokrati er videreført i 2005, særlig knyttet til internettbaserte læringsressurser. Et elevhefte og en lærerveiledning om Barnekonvensjonen ble utarbeidet i 2005. "Strategi for aktivt medborgerskap" ble avviklet i 2005.

Direktoratet administrerte prisen for beste "Internasjonale Uke" i samarbeid med Elevorganisasjonen. Prisen for 2004 ble i 2005 tildelt Fjordtun skole i Hammerfest.

I tilknytning til markeringen av Norges 100-årsjubileum ble det vinteren 2005 initiert en skolekonkurranse i Norge og Sverige. Den norske vinneren ble Korgen sentralskole i Nordland. De 30 beste bidragene fra Sverige og Norge deltok i løpet av 2005 i flere utstillinger i Norge og Sverige.

Program for likeverdig opplæring

Program for likeverdig opplæring skal støtte, styrke og samordne Utdanningsdirektoratets arbeid med å sikre at barn, ungdom og voksne får en grunnopplæring av høy kvalitet tilpasset den enkeltes behov. Interne og eksterne fagfolk og fagmiljøer har bidratt, inkludert arbeidsutvalget for Barnehabiliteringstjenesten i Norge, tolketjenesten i Oslo og senterledelsen i Statped. Aktuelle saker er lagt frem til drøfting i Utdanningsdirektoratets råd for inkluderende opplæring, blant annet kvalitetsvurderingssystemet, evaluering av Kunnskapsløftet og brukerundersøkelse fra NIFU step.

Programmet har hatt sekretariatsansvaret for Utdanningsdirektoratets råd for inkluderende opplæring, og har også arrangert møter i Brukerforum for likeverdig opplæring som er en møteplass mellom brukernes interesseorganisasjoner og ulike fagmiljøer.

SÆRSKILTE IKT-TILTAK I OPPLÆRINGEN

Hovedaktiviteter på området IKT i opplæringen er knyttet til Program for digital kompetanse 2004–2008, herunder deltakelse i arbeidet med å implementere "bruk av digitale verktøy" som grunnleggende ferdighet i de nye læreplanene.

I 2005 har Utdanningsdirektoratet hatt et bredt samarbeid med en rekke offentlige og private institusjoner rundt etiske og juridiske utfordringer ved bruk av digitale verktøy og tjenester koordinert av SAFT-prosjektet.

De opprinnelige 22 nettverk i Lærende nettverk er videreført som planlagt, og seks nye etablert. Totalt er nå om lag 300 skoler og 28 lærerutdanningsinstitusjoner deltakere i prosjektet. (<http://skolenettet.no/ln>)

Av andre aktiviteter Utdanningsdirektoratet hadde ansvar for i 2005 på dette området, kan nevnes:

- Tildelinger til HØYKOM-skole gjennomført som forutsatt og prosjektet ble avsluttet i 2005.
- Oppfølging av ITU med tildeling av midler og faglig samarbeid har gått som planlagt.

Program for likeverdig opplæring skal støtte, styrke og samordne Utdanningsdirektoratets arbeid med å sikre at barn, ungdom og voksne får en grunnopplæring av høy kvalitet tilpasset den enkeltes behov.

- Undersøkelse om tilstanden i grunnutdanningen når det gjelder bruk av IKT ble gjennomført våren 2005 i samarbeid med fylkeskommunene og UNINETTabc.
- Særskilte oppdrag knyttet til studie av LMS og tiltaksplan for å bedre PC-dekning og internetttilgang ble startet opp høsten 2005.
- Samarbeid med Medietilsynet og andre offentlige og private aktører knyttet til sikker bruk av digitale medier.
- Konferansen "Skolen i digital utvikling" ble gjennomført høsten 2005 med ca. 350 deltakere. Hovedmålgruppe var skoleledere på alle nivå.

European Schoolnet er en viktig arena for internasjonalt samarbeid på IKT-feltet, og Utdanningsdirektoratet har representert Norge i flere komiteer. 50 norske skoler ble i 2005 valgt ut til å delta i en ny periode med det EUN-tilknyttede European Network of Innovative Schools. En nasjonal konferanse ble holdt i september. Også i 2005 er status og utviklingstrekk på feltet IKT i utdanningen rapportert til EUNs INSIGHT-database.

Utdanningsdirektoratet følger opp EUs satsing eTwinning på oppdrag fra Utdannings- og forskningsdepartementet og i henhold til kontrakt med EU-kommisjonen. eTwinning utgjør den største delen av EUs eLearning Programme 2004–2006. Ved årsskiftet var 130 norske skoler registrert i eTwinning.

Opplæring tilknyttet energitema

Det er innledet et samarbeid med Enova om opplæring knyttet til energitema. Noen skoler har kuttet energiforbruket med 20 prosent. I samarbeid med Naturfagsenteret

og skolelaben ved universitetet i Bergen er det etablert et prosjekt for oppfølging av biologisk mangfold. I samarbeid med Norsk kulturarv har direktoratet en kampanjeorientert gjennomføring av aktiviteten Skjøtsel av et kulturminne – Ryddeaksjon 2005. Skoler og/eller foreninger tar ansvar for et kulturminne/-landskap og utfører en dugnadsinnsats for å rydde rundt dette.

KVALITETSVALG, DOKUMENTASJON OG ANALYSE

Dokumentasjon og analyse FORSKNING OG EVALUERING

I tråd med tildelingsbrevet og prioriteringene i Strategi for dokumentasjon og analyse har Utdanningsdirektoratet både iverksatt nye evalueringer og kartlegginger, og videreført allerede igangsatte prosjekter. Det er etablert en felles referansegruppe for evaluerings- og forskningsoppdrag som er blitt forelagt rapportutkast og annet bakgrunnsmateriell fra pågående forskning.

Evalueringer og kartlegginger som er iverksatt i 2005:

- Evaluering av kompetanseutviklingsstrategien Kompetanse for utvikling (2005–2008)
- Evaluering av nasjonalt kvalitetsvurderingssystem (2005–2008)
- Kartlegging av erfaringer ved skoler som starter opp med nye læreplaner høsten 2005 (2005–2006)
- Årlige analyser av resultatene i Elevinspektørene (2005–2007)
- Kartlegging av sidemålsopplæringen (2005–2006)
- Evaluering av Forsøk med tidlig start av 2. fremmedspråk (2005–2006)

- Kartlegging av Praktisering av norsk som 2. språk for språklige minoriteter i grunnskolen (2005–2006)
- Evaluering av prosjekt Veiledning av nyutdannede lærere (2005–2006)
- Evaluering av prosjektet "Minoritetspråklige foreldre – en ressurs for elevens opplæring i skolen"
- Evaluering av nasjonale prøver

Evalueringer som er videreført i 2005:

- Evaluering av eksternt mentor i verdi- og holdningsarbeidet på skolene (avsluttet 2005)
- Oppfølgingsstudie av prosjektet differensiering og tilrettelegging i videregående opplæring (avsluttet 2005)
- Kartlegging av skolelederes arbeidsforhold (2005–2006)
- Evaluering av modellprosjektet Tilpasset opplæring og spesialundervisning (2004–2006)
- Evaluering av strategiplanen Realfag, naturligvis (2005–2007)
- Evaluering av tiltaksplanen Gi rom for lesing! (2005–2007)
- Forskning på konsekvenser av ny lov om frittstående skoler (2004–2008)

EVALUERING AV KUNNSKAPSLØFTET
Kunnskapsdepartementet har bedt Utdanningsdirektoratet om å gjennomføre en forskningsbasert evaluering av grunnopplæringsreformen Kunnskapsløftet i perioden 2006–2011. Den forskningsbaserte evalueringen skal belyse og dokumentere i hvilken grad utfordringene for grunnopplæringen og intensjonene med reformen følges opp og gir resultater i praksis.

Høsten 2005 ble det avholdt møter med ulike aktører og parter for å diskutere

hvilke tema som bør inngå i evalueringen. Tre forskningsmiljøer fikk i oppdrag å lage oppsummeringer av den dokumentasjon som finnes på ulike områder som omfattes av evalueringen. Temaene som ble kartlagt var: Struktur, gjennomføring og læringsutbytte, kvalitet i fag- og yrkesopplæringen og tilpasset opplæring.

Organisering av evalueringen er etablert med et eksternt programstyre og en bredt sammensatt referansegruppe som skal følge evalueringsarbeidet. Det er også etablert et sekretariat for evalueringen som skal ha den daglige oppfølgingen.

Evalueringer igangsatt i 2005

EVALUERING AV KOMPETANSE-UTVIKLINGSSTRATEGIEN

Høsten 2005 startet en evaluering av Kompetanse for utvikling. Strategi for kompetanseutvikling i grunnopplæringen 2005–2008. Evalueringen er organisatorisk lagt inn under evalueringen av Kunnskapsløftet. Sluttrapport for denne evalueringen skal ferdigstilles innen april 2009.

EVALUERING AV NASJONALT KVALITETSURDERINGSSYSTEM

Evalueringen av Nasjonalt kvalitetsvurderingssystem (NKVS) skjer i tidsrommet september 2005 til desember 2008, og skal gi kunnskap om systemet (konstruksjon, implementeringen av systemet, bruken av systemet og effektene av systemet).

KARTLEGGING AV ERFARINGER VED SKOLER SOM STARTER OPP MED NYE LÆREPLANER HØSTEN 2005

Høsten 2005 ble det igangsatt en kartlegging av erfaringer ved skoler som starter opp med nye læreplaner skoleåret 2005/2006. Bakgrunnen for dette er at departementet ga kommuner og grunnskoler anledning til å ta i bruk hele eller deler av reformen fra og med skoleåret 2005–2006 for 1.– 9. trinn.

ELEVINSPEKTØRENE

Resultatene fra gjennomføringen av Elevinspektørene våren 2005 ble analysert. Formålet er å belyse elevenes læringsmiljø på skolen. Elevinspektørene er obligatorisk for 7. og 10. trinn samt for grunnkurs i videregående. Analysen viser at de fleste elevene trives godt på skolen og er fornøyd med skolen sin, men at den sosiale

trivselen er større enn trivselen med det faglige arbeidet. Forskerne mener at tilpasset opplæring er et nøkkelbegrep for å forstå elevenes opplevelse av skolen, og at graden av tilpasning er positivt relatert til elevenes trivsel, interesse, innsats, tilfredshet med skolen og følelse av å være sosialt inkludert.

KARTLEGGING AV SIDEMÅLS-OPPLÆRINGEN

Utdanningsdirektoratet gjennomfører i 2005–2006 en kartlegging av sidemålsopplæringen på 10. trinn og i VK1, allmennfag. Spørreundersøkelsen skal besvares av et utvalg elever, lærere og rektorer fra 1000 skoler. Kartleggingen skal gi informasjon om hvordan sidemålsopplæringen legges opp, hvilke lærebøker som benyttes, i hvilken grad sidemålet benyttes i andre fag, og mer generelt om hvordan denne delen av norskopplæringen tilrettelegges.

EVALUERING AV PROSJEKT FORSØK MED TIDLIG START AV 2. FREMME-SPRÅK

Prosjektet Forsøk med tidlig start av 2. fremmedspråk evalueres fra oktober 2005 til november 2007. Evalueringen dekker et forsøk der 12 skoler har fått anledning til å starte tidlig opplæring i 2. fremmedspråk. St.meld. nr 30 (2003–2004), Kultur for læring, åpner for en tidligere start i opplæringen i 2. fremmedspråk ved skoler som ønsker det, og som har nødvendig kompetanse. Det finnes ingen læreplan for faget på barnetrinnet, og skoler som prøver ut tidligstart har dermed stor frihet med hensyn til omfang, trinn, mål og metode. Formålet med evalueringen er å kartlegge effekter av tidlig språklæring med hensyn til elevenes motivasjon, læringsutbytte og læringsstrategier. Kartlegging og evaluering av forsøket skal framskaffe kunnskap som gir grunnlag for å vurdere om ordningen med tidlig start av 2. fremmedspråk på sikt kan gjøres permanent.

EVALUERING AV PRAKTISERINGEN AV NORSK SOM ANDRESPRÅK FOR SPRÅKLIGE MINORITETER I GRUNNSKOLEN
Evalueringen har fire overordnede evalueringstemaer: 1) Administrative rammer og styring. 2) Organisering og tilrettelegging. 3) Ressurser. 4) Resultater og best practice. Intervjuer med representanter fra Utdanningsdirektoratet, språkforskere, interesseorganisasjoner og utvalgte kommuner

og skoler blir foretatt i forbindelse med evalueringen. En spørreskjemaundersøkelse til alle landets kommuner ble foretatt i desember 2005. Evalueringen skal munne ut i brukerorienterte anbefalinger i det videre arbeidet med opplæringen av elever fra språklige minoriteter.

EVALUERING AV PROSJEKT VEILEDNING AV NYUTDANNEDE LÆRERE

Evalueringen vil skje i tidsrommet juli 2005 – mars 2006, og skal først og fremst dokumentere hvilken effekt ordningen har hatt for de nyutdannede lærerne og for de deltagende skolene og barnehagene. I tillegg ønskes det kunnskap om i hvilken grad ordningen har bidratt til å skolere kompetente veiledere, og om og eventuelt hvordan ordningen har bidratt til å kvalitetsutvikle lærerutdanningen.

UNDERSØKELSE AV KONSEKVENSER AV NY LOV OM FRITTSTÅENDE SKOLER

Konsekvensene av innføringen av ny lov om frittstående skoler, som trådte i kraft 1. oktober 2003, skal undersøkes i perioden desember 2004 – mars 2008. Rekrutteringen til og elevsammensetningen i de frittstående skolene skal undersøkes. Friskolenes eventuelle rolle som pådrivere i skoleutviklingen skal vurderes. Undersøkelsen skal være landsdekkende for grunnskolen og videregående opplæring.

Evalueringer avsluttet i 2005

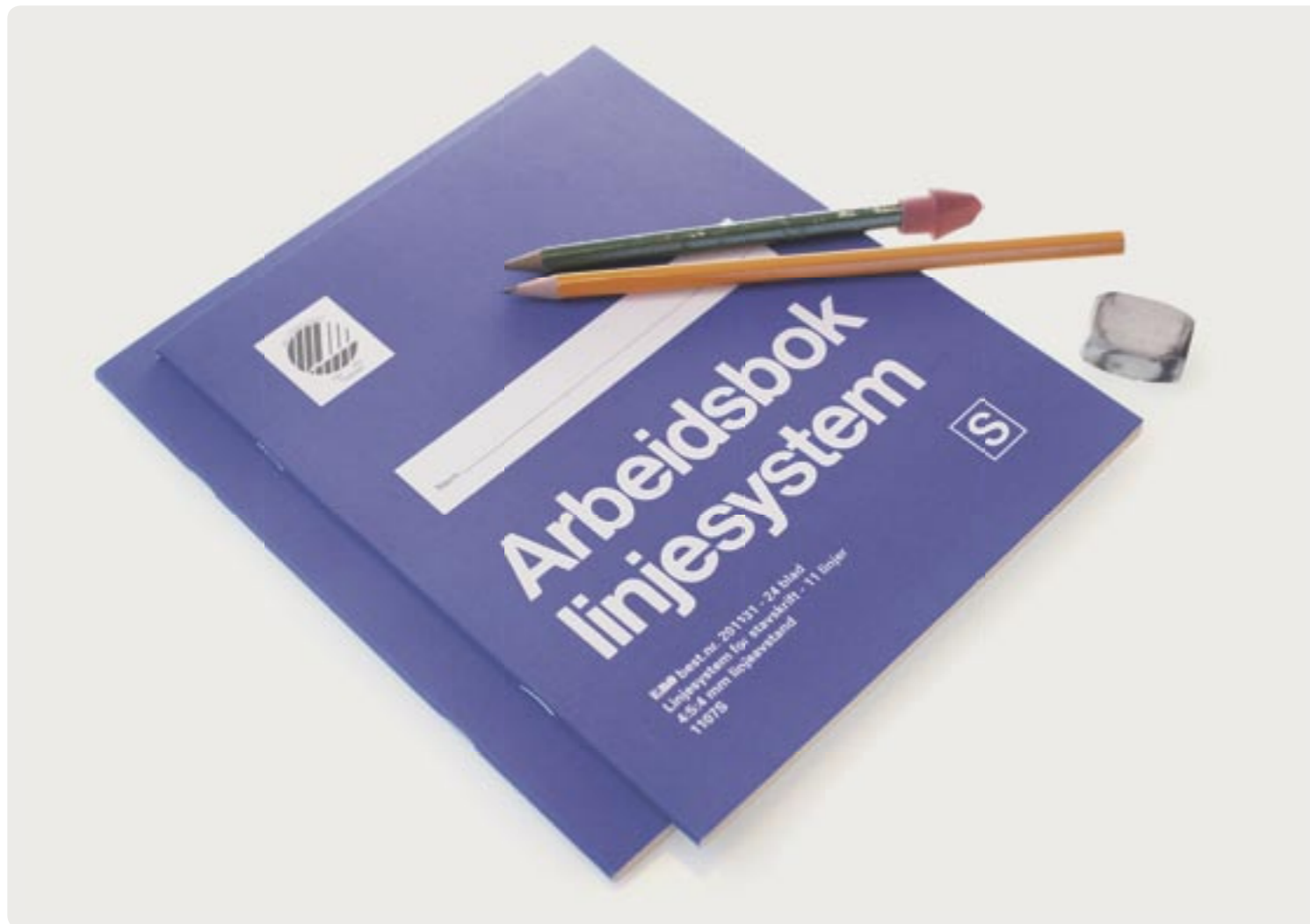
EVALUERING AV "MINORITETSSPRÅKLIGE FORELDRE – EN RESSURS FOR ELEVENES OPPLÆRING I SKOLEN"

Dette var en evaluering av et 3-årig prosjekt som pågikk i perioden 2002–2004. Hovedmålet i prosjektet har vært at foreldre med minoritetsbakgrunn skal få økt trygghet og styrke i sin rolle som foreldre slik at barna kan fungere godt i et flerkulturelt samfunn. Evalueringen av prosjektet systematiserer erfaringer og kunnskap som prosjektet har tilført foreldrene, skolen og lærerne, samt samarbeidet mellom disse. Det gis også en del innspill til videre retning for hjem-skole-samarbeidet i forhold til minoritetsspråklige foreldre. Foreldrene er godt fornøyd med tiltakene, og opplever å ha blitt bedre kjent med skolen, lærerne og barnas hverdag gjennom tiltakene. Også lærerne vurderer prosjektet positivt. Den største gevinsten i forhold til lærerne ser ut til å være bevisstgjøringsprosessen som dette prosjektet har ført med seg.

20
05

EVALUERING AV PROSJEKTET EKSTERN MENTOR I VERDI- OG HOLDNINGS-ARBEID PÅ SKOLENE

En underviseevaluering av mentorordningen i verdiprojektet "Skal – skal ikke" er gjennomført på grunnlag av feltarbeid på tre skoler. Evalueringsrapporten "Et prosjekt som protesjé" formidler erfaringene med den hjelpen mentorene har gitt, og gir anbefalinger om den videre utviklingen av ordningen. Formålet med evalueringen har vært å vise hvordan mentorer medvirker til framdriften i prosjektene, og å se på hvordan det er mulig å videreutvikle ordningen.

Evalueringen av mentorordningen viser at de tre skolene har gjort seg mange like erfaringer til tross for svært ulikt prosjektfokus. Mentorene samhandler i varierende grad og på ulike måter med partene i prosjektene. Gjennomgående er det prosjektlederen og lærerkollegiet som har mest kontakt med mentor.

EVALUERING AV NASJONALE PRØVER
Våren 2005 ble det foretatt en evaluering av de nasjonale prøvene. Evalueringen var todelt: Resultatet av en spørreundersøkelse blant lærere, rektorer og elever om deres erfaringer med arbeidet i forbindelse

med de nasjonale prøvene viste at de nasjonale prøvene så langt har hatt liten innvirkning på pedagogisk praksis. Men der prøvene har medført endringer i pedagogisk praksis, melder rektorene at dette heller har vært i en positiv enn i en negativ retning.

I den andre delen av evalueringen er det gjennomført analyser av elevbesvarelser og gjort vurderinger av prøvenes psykometriske kvalitet når det gjelder forhold som reliabilitet og validitet. Forskerne har også gjennomført en kvalitativ analyse av oppgaver og vurderingskriterier. Forskerne etterlyser en sterkere felles strategi i tråd med de overordnede formålene med nasjonale prøver. De anser kvaliteten på årets prøver samlet sett som dårligere enn fjorårets. De anbefaler å utsette gjennomføringen av de nasjonale prøvene i året 2006, og at tiden brukes til en gjennomgripende utredning og debatt.

EVALUERING AV PROSJEKT DIFFERENSIERING OG TILRETTELEGGING I VIDERE GÅENDE OPPLÆRING
Målet med undersøkelsen, som er gjort i 2004–2005, var å kartlegge hva som skjedde med differensiering og tilpasning i

videregående skole etter at det nasjonale prosjektet var avsluttet. Resultatene viser at utviklingen i videregående opplæring har vært positiv på noen områder. Rapporten viser blant annet til at IKT stadig blir mer integrert i opplæringen, og at skolenes samarbeid med eksterne aktører er styrket. I tillegg er det blitt mer vanlig å gjennomføre elevsamtaler og kartleggingsundersøkelser ved skolestart.

Evalueringer videreført i 2005
SKOLELEDERUNDERSØKELSEN 2005
Skolelederes arbeidsforhold kartlegges fra oktober 2004 til januar 2006. Formålet med kartleggingen er tredelt:

1. Gjennomføre en oppfølgende studie av skolelederundersøkelsen fra 2000 for å kunne registrere mulige endringer når det gjelder skolelederes arbeidsforhold.
2. Studere evaluering som ledelsesverktøy.
3. Gjennomføre en komparativ studie av lederrollen i skolen på tvers av land for på denne måten å kunne avdekke hva som er felles og eventuelt skiller skolelederopp-gavene i land det er interessant å sammenlikne Norge med.

EVALUERING AV MODELLPROSJEKTET TILPASSET OPPLÆRING OG SPESIAL-UNDERVISNING

Fire fylker, representert ved ti kommuner og tre fylkeskommuner, deltar i modellprosjektet Tilpasset opplæring og spesialundervisning. Prosjektet evalueres i perioden 2004–2006. Formålet med evalueringen er å undersøke i hvilken grad modellprosjektet bidrar til utvikling og utprøving av nye modeller for ressursbruk og opplæring som gir elevene et kvalitativt godt opplæringstilbud innenfor skolens ordinære tilbud, samt reduserer spesialundervisning. Videre skal evalueringen bidra til systematisering av erfaringer og kunnskap som kan gi inspirasjon og veiledning til prosjektdeltakerne gjennom hele prosjektprosessen og til utvikling av modeller for bedre tilpasset opplæring i skolen generelt.

EVALUERING AV STRATEGIPLANEN REALFAG, NATURLIGVIS!
Evalueringen startet opp i mai 2005 og avsluttes i oktober 2007. Hovedmålet med evalueringen er å vurdere hvordan strategien og tiltakene i planen virker i forhold til oppsatte mål. Resultatene fra evalueringen vil bli brukt til å vurdere behov for oppfølgende tiltak for styrking av realfagene

i grunnopplæringen. Evalueringen skal omfatte både studieforbereidende og yrkesfaglige utdanningsområder i videregående opplæring. I tillegg til sluttrapporten skal det produseres delrapporter som skal gi bidrag til grunnlaget for justering av planen underveis.

Evalueringen skal spesielt belyse kompetanseutviklingen for lærerne, de nasjonale fagsentrenes utviklingstiltak og utvikling av nye læreplaner i realfagene. Videre skal evalueringen vurdere styringsordning for strategiplanen og samhandling mellom sentrale aktører for gjennomføring av planen.

EVALUERING AV STRATEGIPLANEN GI ROM FOR LESING!
Evalueringen av strategiplanen Gi rom for lesing! pågår fra desember 2004 til mars 2008. Formålet med evalueringen er å vurdere hvordan strategien og tiltakene i planen virker i forhold til oppsatte mål. Dette innebærer en vurdering på alle nivåer i utdanningssystemet. Resultatene fra evalueringen vil bli brukt til å vurdere videre strategi i forhold til kvalitetsutvikling i grunnopplæringen og tiltak for å stimulere elevenes leselyst og leseferdighet.

Norsk deltakelse i internasjonale undersøkelser

Norge deltar i flere internasjonale kartleggingsundersøkelser. Undersøkelsene er enten i regi av Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) eller International Association for the Evaluation of Achievement (IEA). Gjennom undersøkelsene skal elevers kompetanse vurderes. Det skal også gjennomføres en undersøkelse som omhandler lærerkompetanse i IKT. Kartleggingen og analysen av dataene krever fagdidaktisk forskningskompetanse på høyt nivå. Undersøkelsene er konstruert på en slik måte at det er mulig å studere endring av elever og læreres ferdigheter fra ett år til et annet, noe verken karakterstatistikk og heller ikke de nasjonale prøvene gir muligheter for. De internasjonale undersøkelsene gir et viktig grunnlag for indikatorutvikling og politikkutforming.

FORBEREDELSE FOR NORSK DELTAKELSE I PIRLS 2006
Norge deltar våren 2006 i Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS), den internasjonale undersøkelsen av leseferdigheter hos tiåringer i regi av IEA. I PIRLS 2006 omfatter kartleggingen

SKOLEPORTEN.NO

Skoleporten.no er et verktøy for sammenstilling av informasjon som grunnlag for arbeid med kvalitetsvurdering og kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen. Nettstedet er etablert som et element i Nasjonalt kvalitetsvurderingssystem (NKVS). Her presenteres ulike data fra den enkelte skole og skoleeier. Skoleporten.no inneholder også veiledningsressurser for tolking og vurdering av data. Primære målgrupper for Skoleporten.no er beslutningstakere i skolesektoren: skoleeiere og skoleledere samt regionale og nasjonale utdanningsmyndigheter.

I 2005 ble det publisert indikatorer for nasjonale prøver, kartleggingsprøver, karakterstatistikk, Elevinspektørene og ressursbruk. Særlig publiseringen av de nasjonale prøvene i januar 2005 ga svært stor pågang av besøkende på Skoleporten.no. En indikator for skolebidrag ble publisert høsten 2005 med tilgang kun for skoleledere og beslutningstakere i sektoren.

Sommeren 2005 startet et samarbeidsprosjekt mellom KS og Utdanningsdirektoratet for å forbedre og utvikle rapportfunksjonen i Skoleporten.no. Målsettingen er å lage standardrapporter for skoleledere og skoleeiere, samt å kartlegge hvilke indikatorer brukerne mener er nødvendige å ha tilgjengelig i portalen. Prosjektet ferdigstilles i 2006.

for Norges del både fjerde og femte trinn. I 2005 er det blitt gjennomført en pilotering av undersøkelsen. Norge deltok også i denne type undersøkelser både i 1991 og 2001. I 2001 omfattet undersøkelsen 150 000 elever i 35 land. I Norge deltok 34 589 elever fra 198 klasser på 136 skoler.

FORBEREDELSE FOR NORSK DELTAKELSE I SITES 2006

Norge er også med i SITES 2006 i regi av IEA som kartlegger bruk av IKT i utdanningen i skoler over hele verden, og skal sammenlikne IKT-bruk på tvers av utdanningssystemer, gjennom systematisk analyse avdekkende hvordan IKT påvirker læringsprosessen, og gi relevante utdanningspolitiske anbefalinger.

Målgruppe for undersøkelsen i Norge er alle landets skoler, representert ved skolens rektor/skoleleder, IKT-ansvarlig samt to lærere på 8. trinn som underviser i fagene matematikk og/eller naturfag. Det ble i 2005 trukket ut 400 skoler for deltakelse i spørreskjemaundersøkelsen, tilsvarende totalt 2400–2800 respondenter (minimum seks respondenter ved hver skole). Undersøkelsen gjennomføres våren 2006.

FORBEREDELSE FOR NORSK DELTAKELSE I PISA 2006

Norge skal delta i PISA 2006 (Programme for International Student Assessment). I PISA undersøkes 15-åringers prestasjoner i lesing, matematikk og naturfag. PISA ble gjennomført første gang i 2000, og gjentas hvert tredje år. Mer enn 250 000 elever fra 41 land deltok i 2003, deriblant mer enn 4000 norske 15-åringer fra 176 skoler. PISA 2000 fokuserte særlig på leseferdigheter, i 2003 matematikk og i 2006 blir det utdypende studier i elevenes ferdigheter i naturfag. Alle områdene lesing, matematikk og naturfag undersøkes imidlertid hvert tredje år. Utdanningsdirektoratet har ansvaret for at kartleggingen av elevene som inngår i PISA 2006 i den norske skolen blir ivarettatt på faglig forsvarlig måte. Prøvene ble utprøvet i 2005.

FORBEREDELSE FOR NORSK DELTAKELSE I TIMSS 2007

Norge skal delta i Trends in International Mathematics and Science Study i 2007 (TIMSS 2007). Hovedformålet med undersøkelsen er å kartlegge hvilke faktorer

som best fremmer læring i matematikk og naturfag. Norge deltar med elever på 4. og 8. trinn. TIMSS er en internasjonal undersøkelse i regi av IEA. Norge deltok i TIMSS også i 1995 og 2003. 51 land var med i TIMSS 2003. Hovedformålet med undersøkelsen er å kartlegge hvilke faktorer som best fremmer læring i matematikk og naturfag. I 2005 deltok norske forskere i det internasjonale arbeidet med å utvikle prøvene for 2007 og med å oversette prøvene fra engelsk til norsk. I 2006 skal prøvene piloteres.

Mot slutten av 2005 ble det besluttet at Norge også skal delta i TIMSS Advanced 2008. Arbeidet med å utvikle disse prøvene starter opp i 2006.

Statistikk

Utdanningsdirektoratet har det overordnede ansvaret for den nasjonale statistikken for grunnsopplæringen. Sentrale samarbeidsparter i dette arbeidet er Statistisk sentralbyrå, kommuner, fylkeskommuner og Kommunenes sentralforbund.

UTDANNINGSDIREKTORATETS STATISTIKKER

Utdanningsdirektoratet utarbeider flere statistikker som supplerer SSBs utdanningsstatistikk. Utdanningsdirektoratets mest sentrale statistikker er søker- og inntaksstatistikk, statistikk om formidlede læringer, statistikk om friskoler, statistikk om Oppfølgingsstjenesten og karakterstatistikk for grunnskolen og videregående skole. I 2005 har Utdanningsdirektoratet fortsatt arbeidet med å videreutvikle og automatisere direktoratets systemer for datainnhenting. Dette har resultert i høy aktualitet og kvalitet på statistikken, noe som kan eksemplifiseres ved at vår statistikk om formidlede læringer ble publisert et par dager etter innrapporteringsfristen. Effektiviseringsarbeidet har også redusert fylkeskommunenes arbeid med statistikkrapportering. En annen sentral videreutvikling i 2005 var at karakterstatistikken for våren 2004 for første gang ble komplettert med tall for elever som ikke har bestått videregående opplæring.

SAMARBEIDSPROSJEKT OM NYE VIGO FELLES DATABASE

For å forbedre kvaliteten på statistikk om videregående opplæring etablerte Utdanningsdirektoratet i 2005 et samarbeids-

prosjekt med fylkeskommunene og SSB. Samarbeidsprosjektet har blant annet kartlagt felles statistikkbehov, datainnhold og dataflyten i VIGO-systemet. I tillegg er det skissert felles målsetninger for utvikling av en ny sentral database for videregående opplæring. Denne databasen skal være en totalløsning som omfatter alle data om elever og institusjoner som får videregående opplæring. Den sentrale databasen skal også være det ene felles knutepunktet for all datautveksling mellom fylkeskommunenes ulike datasystemer. Datainnholdet skal blant annet utvides med data om lærere fordelt etter fag, elever etter fag og spesialundervisning.

PROGRAM FOR STATISTIKK OG INDIKATORUTVIKLING

For å etablere et godt rammeverk for videreutviklingen av statistikk- og analysearbeidet i Utdanningsdirektoratet, er det etablert et eget Program for statistikk og indikatorutvikling. Hovedformålene med programmet er å definere og videreutvikle et godt statistikk- og indikatorsett for grunnsopplæringen, forbedre vår statistikkpublisering, øke omfanget av egenproduserte statistikkanalyser, forbedre direktoratets statistikk-kompetanse, samt å følge den internasjonale utviklingen på området. Elever og læringer med særskilte behov, lærerstatistikk og fagopplæring er valgt ut som områder som skal ha spesielt fokus i programmet. Programmet har en tidsramme ut 2008.

ANNET STATISTIKKARBEID

En sentral oppgave for Utdanningsdirektoratet er å levere dokumentasjon og analyser til Kunnskapsdepartementet. I tillegg deltar direktoratet i mange samarbeidsgrupper, blant annet i forbindelse med KOSTRA-prosjektet, statistikk-samarbeidet mellom KD og SSB, samt i andre ad hoc arbeidsgrupper på statistikkområdet.

INTERNASJONALT ARBEID

Utdanningsdirektoratet har et mangfoldig internasjonalt engasjement. Noen av disse engasjementene er også omtalt under andre kapitler.

FN/UNESCO-UNEVOC

Utdanningsdirektoratet er observatør i Den norske UNESCO-kommisjonen, og har fra 2005 hatt ansvar for UNESCO-saker på grunnopplæringsområdet. Dette innebærer blant annet at direktoratet deltar i arbeidsgruppen for UNESCOs skolenettverk, ASP (Associated School's Network), og bidrar til at FN-satsingen "Utdanning for alle" (Education for All) følges opp nasjonalt. Det innebærer også en nasjonal oppfølging av FNs utdanningstiar for bærekraftig utvikling (2005–2014).

UTDANNING FOR BÆREKRAFTIG UTVIKLING

FNs utdanningstiar for bærekraftig utvikling ble lansert i Norge på en konferanse i mars 2005. FNs organ for økonomisk samarbeid i Europa, UNECE, har utarbeidet en strategi for opplæring for bærekraftig utvikling. Som en oppfølging av denne, har Utdanningsdirektoratet igangsatt et arbeid med en nasjonal plan på området.

Utdanningsdirektoratet fulgte dessuten opp FNs utdanningstiar for bærekraftig utvikling ved å delta på internasjonale prosjekter som Baltic 21E, prosjektet "Environment and School Initiatives", EU-prosjektet "Activ Learning" og The Globe program.

EDUCATION FOR ALL (EFA)

Direktoratets UNESCO-engasjement har også vært knyttet til oppfølging av det norske sekretariatet for flaggskipprosjektet "Education for All – The Right to Education for Persons with Disabilities – Towards Inclusion". Institutt for Spesialpedagogikk (ISP) ved Universitetet i Oslo har i en treårsperiode delt sekretariatsansvar med UNESCO i Paris. Fokus for prosjektet har vært å bidra til at FNs utdanningsengasjement også omfatter barn med funksjonshemninger. ISPs sekretariatsansvar utløp ved årsskiftet 05/06, og en videreføring av norsk engasjement vil eventuelt knyttes til enkeltprosjekter. Direktoratet har forsøkt å bidra til at erfaringer på feltet statistikk og indikatorutvikling spilles inn til OECDs SENDDD-prosjekt.

NASJONALT SKOLEREGISTER

I forbindelse med arbeidet med å samle indikatorer for de enkelte skolene i et nasjonalt kvalitetsvurderingssystem, ble det klart at dette vil bli for tidkrevende og komplisert dersom man ikke har et enhetlig og konsistent skolerregister å knytte de ulike dataene til. Arbeidet med et felles Nasjonalt skolerregister (NSR) ble derfor prioritert fra begynnelsen av 2005, og registeret har i løpet av året blitt operativt.

Foreløpig er Skoleporten.no og Grunnskolens informasjonssystem (GSI) samkjørt med NSR, men nye VIGO og ViBli.no er også systemer som vil få grensesnitt mot NSR. Med økende datakvalitet vil et grensesnitt mot NSR bli aktuelt for svært mange av IT-systemene i utdanningssektoren. Et mål er at flere og flere forholder seg til NSR for å identifisere skoler.

NSR er basert på Enhetsregisteret i Brønnøysund. Bedrifts- og foretaksregisteret er basis for de utdanningsrelaterte virksomhetene som er trukket over i NSR. SSB vedlikeholder og kvalitetssikrer datagrunnlaget i registeret.

I løpet av året er det etablert oppdateringsrutiner slik at skoler, skoleeiere og fylkesmannen kan gi beskjed via Skoleporten.no om endringer av skolens basisopplysninger, så som skolenavn, adresseopplysninger, hjemmeside, e-postadresse, telefonnummer etc.

OECD

INTERNATIONAL NETWORK FOR EDUCATION STATISTICS (INES)
Utdanningsdirektoratet ivaretar den norske representasjonen i OECD-INES-nettverkene NWA og NWC. NWA har ansvar for utvikling av indikatorer om læringsutbytte til OECDs Education at a Glance (EAG), der PISA utgjør den viktigste kilden for indikatorer, men det benyttes også resultater fra IEA-studier som TIMSS og PIRLS. Nettverket er nå også i gang med å kartleggede enkelte medlemslands aktiviteter knyttet til vurdering av læringsutbytte (eksamen, nasjonale prøver og tester). NWC har ansvar for indikatorer knyttet til ressursbruk og organisering. Direktoratet utarbeider hvert år statistikk over læreres lønns- og arbeidsvilkår til NWC som en del av arbeidet med EAG. NWC og NWA har også gjort et felles forarbeid til den planlagte OECD-studien om lærere, undervisning og læring.

INTERNATIONAL NETWORK ON SCHOOL BULLYING AND VIOLENCE

Utdanningsdirektoratet er internasjonal koordinator for OECD-nettverket "Inter-

national Network on School Bullying and Violence" i 2005 og 2006. Hensikten med nettverket er å stimulere til og støtte effektive tiltak for å motvirke mobbing og vold i skolen. Nettverket arbeider med tre hovedområder: Strategier og policy, forskning og praksisfeltet. Nettverket utveksler erfaringer og bidrar til å spre kunnskap om forskning og god praksis, og er en plattform for samarbeid på dette feltet. 20 OECD-land deltar i nettverket som ledes av en styringsgruppe.

Study on Statistics and Indicators in Disability, Learning Difficulties and Disadvantage (SENDDD) har som formål å bidra til internasjonal dialog og utvikle gode indikatorer på det spesialpedagogiske området for å utarbeide godt datagrunnlag og statistikkutvikling. SENDDD er også en møteplass for å utveksle informasjon og erfaringer på det spesialpedagogiske området mellom de ulike deltakerlandene.

IMPROVING SCHOOL LEADERSHIP

Norge vil delta i OECDs nystartede program for å sette søkelys på skoleledelse, både

ønsket kompetanse og de arbeidsbetingelser skoleledelse utøves innenfor i de ulike landene. Intensjonen er å bidra med analyser, vurderinger og anbefalinger for framtidig skolelederutvikling. Selve programmet vil pågå i 2006 og 2007.

EU-EØS-EUROPARÅDET

EUROPEAN NETWORK OF POLICY-MAKERS FOR THE EVALUATION OF EDUCATIONAL SYSTEMS

Nettverket ble opprettet i 1995 som et interdepartementalt samarbeidsorgan. Medlemmene er oppnevnt av utdanningskomiteen i EU. Alle medlemslandene er representert.

COMENIUS

Det er tildelt midler til SIU (Senter for høyere utdanning) så flere norske skoler kan delta i Comenius-prosjekter. Det er gitt støtte til 210 Comenius 1-prosjekter i 2005. Utdanningsdirektoratet har deltatt i arbeidet med å gjennomføre Comenius, blant annet gjennom deltakelse i nasjonalt programutvalg og i skolekomiteen i Brussel.

EURIDICE

Euridice er EUs database for informasjon om utdanningssystemene i EU og EØS-landene. Norge har deltatt siden 1994, og departementet koordinerer norske bidrag til den europeiske enheten (EEU). Formålet er å bidra til en bedre forståelse av systemene – både likheter og forskjeller landene i mellom. Utdanningsdirektoratet har i 2005 koordinert informasjon om grunnopplæringen til rapporter om "Key Data", om aktivt medborgerskap og om fremmedspråkopplæringen.

KØBENHAVNPROSESSEN

Københavnprosessen er et strategisk arbeid for å styrke kvaliteten på fag- og yrkesopplæringen i Europa. Prosessen inngår som en del av Lisboa-prosessen, som har som siktemål å gjøre Europa til den mest kunnskapsbaserte og konkurransedyktige økonomi innen 2010. Norge deltar på lik linje med de øvrige EØS-landene, EU-landene, søkerlandene til EU og arbeidslivets parter på EU-nivå.

Utdanningsdirektoratet overtok ansvaret for oppfølgingen av Københavnprosessen våren 2005, og møtte da blant annet i Kommisjonens Technical Working Group on

Quality in Vet som er et nytt nettverk for kvalitetssikring i fag- og yrkesopplæringen. Direktoratet deltar også i to arbeidsgrupper i EU som forbereder oppstarten på det nye integrerte programmet for livslang læring. Direktoratet har en representant i Den rådgivende komiteen for fag- og yrkesopplæring (ACVT) som er oppnevnt av EU-kommisjonen.

Utdanningsdirektoratet er også involvert i høringen av EU-kommisjonens utkast til et felles europeisk rammeverk for kvalifikasjoner (EQF) som departementet har hatt ansvaret for.

LEONARDO DA VINCI

Gjennom EØS-samarbeidet deltar Norge fullt ut i de europeiske utdanningsprogrammene Comenius og Leonardo da Vinci. Leonardo da Vinci er EUs handlingsprogram for yrkes- og profesjonsutdanning på alle nivåer, og omfatter så vel utvekslinger av elever, læringer, elever og instruktører, som utveksling av kompetanse og større utviklingsprosjekter. Utdanningsdirektoratet har ansvaret for oppfølgingen av programmet i Norge. Utdanningsdirektoratet representerer også Norge i den europeiske Leonardo da Vinci-komiteen som koordinerer programmet.

CEDEFOP

Cedefop er det europeiske referansesenteret for utvikling av fag- og yrkesopplæring. Utdanningsdirektoratet følger opp det norske arbeidet med Cedefop Refernet som er et nettverk for å samle inn og spre informasjon og kunnskap om fag- og yrkesopplæringen i de europeiske landene. Utarbeiding av analyser og rapporter om ulike sider ved fag- og yrkesopplæringen inngår i arbeidet. Cedefop har også et omfattende studiebesøksprogram.

EUROPASS

Europass, "a single Community framework for the transparency of qualifications and competences", ble lansert i Europa i februar 2005, og består av fem deler: Europass CV, Europass språkpass, Europass mobilitet, Europass fagbeskrivelser og Europass vitnemålstillegg. Det nasjonale Europass-senteret er lagt til Utdanningsdirektoratet. Utdanningsdirektoratet deltar i det europeiske samarbeidet om Europass som EU-kommisjonen koordinerer. I tillegg deltar Utdanningsdirektoratet i en nordisk-baltisk samarbeidsgruppe, og har opprettet

www.europass.no om ordningen. Utdanningsdirektoratet har fått utarbeidet Europass fagbeskrivelser for de ca. 220 yrkesfaglige utdanningene.

EUROPAPOLITISK PLATTFORM

Utdanningsdirektoratet har gjennomført tiltakene i Europapolitisk plattform knyttet til europeiske problemstillinger i læremidlene og kompetanseutviklingstilbudene i grunnopplæringen. Direktoratet har deltatt i EU-kommisjonens konsultasjonsgruppe for språk knyttet til politikktutforming ved videreføring av eksisterende EU-programmer (ILLP Stakeholders).

ANDRE SAMARBEIDSTILTAK

Direktoratet har gjennomført den norske delen av den europeiske tegne-, skrive- og nettsidekonkurransen Europa i skolen.

Nordisk samarbeid

Utdanningsdirektoratet deltar i et nettverk med de nordiske søsterorganisasjonene Skolverket (S), Utbildningsstyrelsen (F) og Evalueringsinstituttet (DK) om forskning og evaluering. Hvert annet år arrangerer nettverket en felles nordisk konferanse om kvalitetsvurdering, forskning og evaluering. I tillegg har nettverket tatt initiativ til en rekke mindre samarbeidsprosjekter knyttet til aktuelle tema. Eksempler på dette er kroppøving og fysisk aktivitet i skolen, gutters underprestasjon etc.

NORDISK MINISTERRÅD/NORDISK SKOLESAMARBEID (NSS)

Utdanningsdirektoratet deltar i den nordiske arbeidsgruppen for oppfølging av yrkesutdanning, og følger med og deltar i de nordiske diskusjonene og initiativene på området kvalitet i fag- og yrkesopplæring.

BILATERALT SAMARBEID

KOMPETANSEUTVIKLING, UTVIKLINGSARBEID OG FORSØK, OPPFØLGING AV STRATEGIPLANER

Utdanningsdirektoratet har ferdigstilt Språk åpner dører, Strategi for styrking av fremmedspråk i grunnopplæringen 2005–2009. Direktoratet har videreført programmet for utplassering av franske språkassistenter (maîtres) i grunnopplæringen, og ivarettatt nasjonal kontaktfunksjon for de franske, tyske og amerikanske språkkonsulentene og reiselektorene i videregående opplæring. Direktoratet har fulgt opp programaktiviteter, nasjonalt styreverv og informasjonsfunksjon ved Det europeiske senter for fremmedspråk (ECML) i Graz.

GJØR DET!

Utdanningsdirektoratet følger opp gjennomføringen av det bilaterale utvekslingsprogrammet i fag- og yrkesopplæring mellom Norge og Tyskland. Programmet styrker samarbeidet mellom Norge og Tyskland i fag- og yrkesopplæringen lokalt, regionalt og nasjonalt som del av Norges vedtatte Tysklandsstrategi. Stipendmidlene er sterkt etterspurt, og Utdannings- og forskningsdepartementet ga en ekstratildeling i 2005.

BISTAND

UTDANNINGSSAMARBEID NORGE – GEORGIA

I 2005 ble det besluttet at Norge skulle inngå et utdannings samarbeid mellom Norge og Georgia og Unicef. Direktoratet skal ha faglig og økonomisk ansvar for prosjektet.

ANNET

European Schoolnet er en viktig arena for internasjonalt samarbeid på IKT-feltet. Utdanningsdirektoratet har representert Norge i EUN Steering Committee, Policy Innovation Committee og i Partnership Board of Directors.

50 norske skoler ble i 2005 valgt ut til å delta i en ny periode med det EUN-tilknyttede European Network of Innovative Schools.

Utdanningsdirektoratet har også i 2005 rapportert om status og utviklingstrekk på feltet IKT i utdanningen til EUNs INSIGHT-database.

Utdanningsdirektoratet følger opp EUs satsing eTwinning som utgjør den største delen av EUs eLearning Programme 2004–2006. Oppgaven innebærer utstrakt samarbeid med SIU (Senter for internasjonalisering av høyere utdanning) som nasjonal operatør for eLæringsprogrammet, nasjonale koordinatører i de andre europeiske landene samt det europeiske eTwinning-kontoret i Brussel. Utdanningsdirektoratet har i 2005 informert om tiltaket, veiledet norske skoler og initiert lokale og regionale informasjonstiltak. Per 31.12.2005 var 130 norske skoler registrert i eTwinning.

EUROPEAN AGENCY FOR DEVELOPMENT OF SPECIAL NEEDS EDUCATION

Norge er medlem i denne europeiske organisasjonen som fremmer kvalitet på tilpasset opplæring og spesialundervisning i sine medlemsland, blant annet ved erfaringsdeling, felles prosjekter og publisering av forskningsresultater og innovativ praksis. I dag har organisasjonen 25 medlemsland.

I 2005 ble de to prosjektene Tidlig intervensjon i førskolealder og Overgang mellom skole og arbeidsliv avsluttet og rapportert. Prosjektet Vurdering som fremmer kvalitet og inkludering i barneskolen startet i 2005. Videre innebærer medlemsskapet å ha et system for oversettelse og distribusjon av EA-publikasjoner, samt å bidra med oppdaterte nasjonale data til EA sine hjemmesider og europeiske oversikter.

TILSKUDDSFORVALTNING

Utdanningsdirektoratet fikk overført forvaltningen av en rekke tilskuddsordninger fra Utdannings- og forskningsdepartementet (UFD) fra og med 1. januar 2005. UFD har fastsatt retningslinjer for tilskuddsordningene.

Utdanningsdirektoratet har i 2005 lagt ned et betydelig arbeid i å legge ut informasjon om tilskuddsordningene på hjemmesiden under temaene "Tilskuddsordninger" og "Friskoler". Informasjonen inkluderer blant annet retningslinjer, rundskriv, søknadsskjema og lenker til relevante nettsider.

Utdanningsdirektoratets intensjon er blant annet at fylkesmannsembetene skal ha mest mulig lik praksis og lik forståelse ved forvaltning av de enkelte tilskuddsordningene.

Forvaltning og saksbehandling av tilskuddsordningene har følgende ansvarsdeling:

- Tilskuddsordninger med delt forvaltning mellom Utdanningsdirektoratet og fylkesmennene
- Landsdekkende tilskuddsordninger lagt til ett fylke med delt forvaltning mellom Utdanningsdirektoratet og fylkesmennene
- Tilskuddsordninger som Utdanningsdirektoratet forvalter og fylkesmennene er tillagt kontrollansvar for
- Tilskuddsordninger som Utdanningsdirektoratet forvalter

Tilskuddsforvaltningen i 2005 er fulgt opp av Utdanningsdirektoratet på følgende måte:

- Videretildeling av midler fra Utdanningsdirektoratet til fylkesmannsembetene er ivaretatt gjennom embetsoppdrag og oppdragsbrev.

- Økonomirapporteringsskjema er utarbeidet og økonomirapporter per tertial er sendt inn fra embedene etter frister fastsatt i oppdragsbrevet. Embedene har rapportert om avvik med forklaringer i tertialrapportene. Utdanningsdirektoratet har fulgt opp økonomirapportene for 1. og 2. tertial fra fylkesmennene ved endringer (tillegg/trekk) i belastningsfullmakter på gjeldende kapitler og poster for det enkelte embedet.
- Eget rapporteringsskjema med utgangspunkt i retningslinjene for den enkelte tilskuddsordning er utarbeidet. Fylkesmennene sender rapporteringsskjema til Utdanningsdirektoratet med samme frist som 3. tertialrapport.
- Utdanningsdirektoratet kontrollerer rapportene, blant annet mot GSI-data og eventuelle avvik rapportert fra embedene.

For tilskuddsordninger som Utdanningsdirektoratet forvalter og fylkesmennene er tillagt kontrollansvar for, skal Utdanningsdirektoratet blant annet kunngjøre ordningene, beregne tilskudd, utarbeide tilskuddsbrev, utbetale tilskudd og foreta formalia- og rimelighetskontroll av tilsendt materiale via fylkesmennene til Utdanningsdirektoratet. For alle disse ordningene er det utarbeidet og sendt ut rundskriv og søknadsskjema. Utdanningsdirektoratet har foretatt kontroller av søknadene som er kommet inn via fylkesmennene, og har i flere tilfeller vært i kontakt med embedene der det har vært behov for mer dokumentasjon eller ytterlige kontroller. Beregning og utarbeiding av tilskuddsbrev er foretatt etter regler fastsatt i retningslinjene.

For tilskuddsordninger som Utdanningsdirektoratet forvalter i sin helhet, har Utdanningsdirektoratet blant annet ansvar

for saksbehandling, utforming av tilskuddsbrev, registrering av tilsagn, utbetaling av tilskudd og kontrolloppgaver. Utdanningsdirektoratet har forvaltet ordningene etter retningslinjene, og påsett at tilskuddsmottaker har sendt inn dokumentasjon i henhold til retningslinjene.

TILSKUDDSKONTROLL

Utdanningsdirektoratet har i 2005 startet opp et arbeid med å opprette rutiner for tilskuddskontroll. Data vedrørende kontroller m.m. av tilskuddsordningene lagres elektronisk i en database. Registrering av data er innarbeidet for mange av ordningene, og vil bli videreutviklet i 2006 til å omfatte ytterligere ordninger.

Utdanningsdirektoratet har gjennom rapporter og kontakt med embedene i løpet av 2005 avdekket en del ulik praksis når det gjelder forvaltning av tilskuddsordningene. Dette vil bli fulgt opp i 2006.

En egen rapport om tilskuddskontroll for 2005 vil bli utarbeidet og oversendt til Kunnskapsdepartementet i 2006.

Utdanningsdirektoratet har utarbeidet forslag til retningslinjer for beregningen av tilskudd til kapitalkostnader for frittstående skoler (kapittel 228 post 72). Ordningen var ny fra og med høsten 2005.

Utdanningsdirektoratet har utarbeidet og sendt ut rundskriv for tilskuddsordninger ifølge retningslinjene.

KARTLEGGINGER OG EVALUERINGER

Utdanningsdirektoratet har kartlagt utviklingen av leirskoletilbudet og kommunenes bruk av dette tilbudet i perioden 2003 til og med våren 2005. Kartleggingen viser at ca. 10 prosent av elevene i grunnskolen får

tilbud om leirskoleopplæring hvert år. Dette samsvarer med målet for tilskuddsordningen som er å stimulere kommunene til å gi alle elever et leirskoleopphold i løpet av grunnskolen.

FRITTSTÅENDE SKOLER

Utdanningsdirektoratet fikk overført forvaltningen av de frittstående skolene fra 1. januar 2005. Forvaltningen av frittstående skoler i utlandet er delegert til fylkesmannen i Oslo/Akershus.

Frittstående skoler i Norge omfatter:

- Grunnskoler
- Grunnskoler og videregående skoler for funksjonshemmede elever
- Videregående skoler med paralleller i offentlige skoler
- Videregående skoler uten paralleller i offentlige skoler
- Rogaland Videregående Sjøaspirant-skole, Sørlandet Maritime Videregående Skole og Norges Byggscole

Størstedelen av kompetanseoverføringen mellom Utdannings- og forskningsdepartementet og Utdanningsdirektoratet skjedde i 2004, men noe har også blitt videreført i 2005. Utbetaling av tilskudd til de frittstående skolene skjer én gang per måned. Månedlige utbetalinger og forskjellige beregningsregler for de ulike skoleslagene krever omfattende oppfølging internt. Utdanningsdirektoratet har i 2005 lagt ned en stor arbeidsinnsats i videreutvikling av rutiner og kontroller, og dette vil også bli fulgt opp i 2006.

Elevtelling foretas to ganger årlig, per 1. oktober og per 1. april. Rutinene rundt elevtellingene er i dag ikke elektroniske. Oppfølgingen er tidkrevende med mye manuell kontroll. Utdanningsdirektoratet

+
20
05

vil i løpet av 2006 starte en prosess med utarbeiding av en mer rasjonell måte å håndtere dette på.

KAPITALKOSTNADER

I desember 2004 ble det vedtatt å innføre et tilskudd til kapitalkostnader til frittstående skoler for høsten 2005, jf. Bud.innst. S. nr. 12 (2004–2005). Dette tilskuddet skal bidra til å dekke skolenes husleie- og kapitalutgifter. I forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2005 ble det vedtatt at tilskudd til kapitalkostnader skal fordeles til de frittstående skolene etter deres respektive andel av det totale statstilskuddet over Kap 228 post 70 Tilskudd til frittstående skoler, jf. Innst. S. nr. 240 (2004–2005). Statstilskuddet ble utbetalt høsten 2005, og elevtellingen per 1. oktober danner grunnlaget for beregningen av kapitaltilskudd til den enkelte skole. Det er ikke bevilget midler på posten for budsjetterminen 2006.

KORREKSJONSORDNINGEN

Sammen med elevtellingen per 1. april innhenter Utdanningsdirektoratet data fra skolene for den enkelte elevs bostedskommune/-fylke per 1. april inneværende år og per 1. november foregående år. Disse dataene benyttes av Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) til å beregne trekk i rammetilskuddet til de kommunene/fylkeskommunene som har elever i frittstående skoler. Ordningen omfatter alle frittstående skoler unntatt frittstående skoler uten paralleller i offentlige skoler. Innhentingen av data for grunnskolene er elektronisk, for de øvrige skolene er den papirbasert. Ordningen er omfattende da dataene skal gjennom ulike kontroller. For grunnskolene skal de kontrolleres av den enkelte kommune og koordineres/kvalitetssikres av den enkelte fylkeskommune.

FOLKEHØYSKOLER

Fra 1. januar 2006 er følgende tilskuddsordninger overført fra Kunnskapsdepartementet til Utdanningsdirektoratet:

- Kap 253, post 70 Tilskudd til folkehøyskoler
- Kap 253, post 71 Tilskudd til Folkehøgskolerådet
- Kap 253, post 72 Tilskudd til nordiske folkehøyskoler

Fjerde kvartal 2005 er blant annet benyttet til å etablere kompetanse på folkehøyskolefeltet. Utdannings- og forskningsdepartementet og Folkehøgskolerådet har vært behjelpelig med kompetanseoverføring, forberedende saksbehandling og utregning av tilskudd for 2006.

REGELVERK OG TILSYN

Regelverk

Utdanningsdirektoratet har bistått departementet med utforming av forslag til lovendringer i opplæringsloven og friskoleloven.

Utdanningsdirektoratet har i brev 2. mars 2005 til fylkesmannsembetene delegert myndighet etter opplæringsloven og friskoleloven i samsvar med rundskriv F-16-04.

Forskrifter

Forslag til endring i forskrift til opplæringsloven § 1-1 femte ledd ble sendt på høring 13. desember 2004. Begrunnelsen for dette var at det skulle bli bedre samsvar i regelverket etter lovendringer i opplæringsloven § 2-8 og friskoleloven § 3-5, jf. Ot. prp. nr 55 (2003-2004) og Innst. O. nr. 92 (2003-2004), om særskilt språkopplæring for elever fra språklige minoriteter. Direktoratets forslag til endringer ble oversendt departementet i brev 11. mars 2005.

Forslag til endringer i forskrift til opplæringsloven ble sendt på høring 13. oktober 2005. Hovedendringene var tilpasning i forhold til Kunnskapsløftet, nødvendige endringer på grunn av lovendringer vedtatt 17. juni 2005, samt noen endringer som var gitt i oppdrag fra departementet. I tillegg ble det foretatt en del redigerings- og

oppryddingsarbeid, og foreslått forskriftsfesting av en del prinsipper og regler som per i dag bare er gitt i rundskriv. Utover dette er det ikke foretatt materielle endringer.

Oppdraget om endringer i forskrift til friskoleloven er videreført som resultatmål for Utdanningsdirektoratet i 2006.

Informasjon om regelverksendringer og -tolkninger

Utdanningsdirektoratet har utarbeidet:

- Rundskriv om ordensreglement i grunnskoler og videregående skoler, jf. Rundskriv UDir-07-2005
- Rundskriv om tolkning av opplæringsloven § 2-5 fjerde ledd, jf. Rundskriv UDir-11-2005
- Søknadsskjema og veileder for frittstående skoler

Tilsyn

Tilsyn har vært et satsingsområde i 2005. Utdanningsdirektoratet skulle i løpet av året ha utviklet overordnede felles føringer hos fylkesmennene for tilsynsarbeidet og bruken av pålegg om retting overfor sektoren.

Utdanningsdirektoratet har blant annet arbeidet med å etablere et system for gjennomføring av et felles nasjonalt tilsyn

i 2006. Tema for tilsynet er skoleeiers overholdelse av plikten til å ha et forsvarlig system for vurdering og oppfølging av krav i opplæringsloven om skole- og lærebedriftsbasert vurdering samt rapportering fra skoleeier (opplæringsloven § 13-10). I denne forbindelse ble Fylkesmannen i Hordaland engasjert for å holde kurs i systemrevisjon for alle fylkesmannsembetene høsten 2005, knyttet til tema for tilsynet. I tillegg til den omfattende opplæringen i systemrevisjon har Utdanningsdirektoratet, med bistand fra Fylkesmannen i Hordaland, utarbeidet en veileder som fylkesmennene skal bruke ved gjennomføringen av det felles nasjonale tilsynet våren 2006. Direktoratet har gjennom dette arbeidet startet prosessen med å ivareta målet om å få en mer enhetlig praksis på tilsyn på utdanningsområdet i alle fylkesmannsembetene.

Utdanningsdirektoratet har i tillegg fått i oppgave å samle informasjon fra fylkesmennene om resultatene av den samlede tilsynsvirksomheten og å vurdere de erfaringene som er høstet. Direktoratets oppfølging av fylkesmennenes tilsynsvirksomhet vil bli gjort når årsrapportene for 2005 fra embetene foreligger.

Friskoler

Utdanningsdirektoratet er delegert myndighet til å godkjenne friskoler etter friskoleloven og private grunnskoler etter opplæringsloven.

I løpet av 2005 har Utdanningsdirektoratet spesielt jobbet med følgende oppgaver:

SØKNADSBEHANDLING/KLAGESAKSBEHANDLING

Utdanningsdirektoratet hadde per 1. januar 2005 ca. 150 søknader etter friskoleloven til behandling for skoleåret 2005/2006. Dette var søknader som gjaldt både etablering av nye frittstående skoler og endringer av eksisterende skoler. Det ble til sammen gitt godkjenning for 80 nye frittstående skoler, hvorav 27 på grunnskolenivå og 53 på videregående nivå.

I tillegg mottok Utdanningsdirektoratet i overkant av 30 klagesaker som ble behandlet sommeren og høsten 2005.

Per 31. desember 2005 hadde Utdanningsdirektoratet 390 søknader etter friskole-

loven til behandling. Saksbehandlingen ble startet høsten 2005. Utdannings- og forskningsdepartementet ga 13. desember 2005 en instruks til Utdanningsdirektoratet om inntil videre å stanse all saksbehandling når det gjelder søknader om etablering av nye skoler etter friskoleloven. Endrings-søknader fra eksisterende skoler som var kommet inn innen 13. desember 2005 ble ikke berørt av stansen.

I 2005 har Utdanningsdirektoratet hatt én søknad om godkjenning av privat grunnskole etter opplæringsloven til behandling. Det er ikke fattet vedtak i saken.

OPPFØLGING AV ANDRE SAKER

Utover søknadsbehandlingen og klagesaksbehandlingen har Utdanningsdirektoratet spesielt jobbet med oppfølging av ny lovregulering i forhold til friskoleloven §§ 1-4 (annen virksomhet) og oppfølgingen av Kunnskapsløftet.

Billighetserstatninger

Arbeidet med søknader om billighetserstatning ble delegert til Utdanningsdirektoratet 15. juni 2004. Utdanningsdirektoratets oppgave er å være faginstans for billighetserstatnings-søknader som gjelder skoleverkets ansvarsområde. Utdanningsdirektoratet innhenter dokumentasjon og informasjon i sakene og utarbeider tilråding til Justissekretariatene og Stortingets billighetserstatningsutvalg. De siste årene har antallet nye søknader på skolefeltet ligget på mellom 200 og 250 saker årlig. Mellom 80 og 100 av søknadene gjelder tapt skolegang for romanifolk/tatere. I 2005 har Utdanningsdirektoratet sendt tilråding i 113 saker til Justissekretariatene og Stortingets billighetserstatningsutvalg.

Våren 2005 lå antallet nye søknader på et ordinært og stabilt nivå. I vårsesjonen 2005 fattet Stortinget to vedtak om endringer/tilpasninger i ordningen med billighetserstatninger. I forbindelse med stortingsmeldingene har Utdanningsdirektoratet bistått UFD med innspill og kommentarer.

Det ene vedtaket i Stortinget gjaldt gruppene krigsbarn, romanifolk og samer/kvener, jf. Innst. S. nr. 152 (2004-2005) og St.meld. nr. 44 (2003-2004). Det andre vedtaket gjaldt barnehjemsbarn, elever i verne- og spesialskoler og skolehjem

for barn med atferdsvansker, jf. Innst. S. nr. 217 (2004-2005) og St.meld. nr. 24 (2004-2005). Begge disse vedtakene har fått stor betydning for antallet nye søknader og dermed Utdanningsdirektoratets arbeid på feltet.

Søknader om billighetserstatning fra samer og kvener skal undergis forberedende behandling i Utdanningsdirektoratet. Per 31. desember 2005 hadde Utdanningsdirektoratet fått inn 650 søknader fra samer og kvener.

Søknader om billighetserstatning fra tidligere elever i verne- og spesialskoler, samt skolehjem for elever med atferdsvansker, skal undergis forberedende behandling i Utdanningsdirektoratet. I løpet av 2005 har direktoratet fått inn 300-350 nye søknader fra denne gruppen. Antallet nye søknader antas å stige betraktelig i 2006.

EMBETSSTYRING

Ansvar for embetsstyringen på utdanningsområdet innebærer fullmakt til å gi oppdrag, fordele midler og ha ansvar for møter i den statlige utdanningsadministrasjonen.

Styringskriv

Ved utarbeiding av styringskriv til fylkesmennene (tildelingsbrevet fra Moderniseringsdepartementet, embetsoppdraget og oppdragsbrevet fra direktoratet), samar-

beidet Utdanningsdirektoratet med Utdannings- og forskningsdepartementet om utvelgelse av prioriterte områder for 2005.

Det er utviklet gode prosesser og godt samarbeid med Utdannings- og forskningsdepartementet og Moderniseringsdepartementet om embetsstyringen av fylkesmennene på utdanningsområdet. Direktoratet deltar sammen med Utdannings- og forskningsdepartementet i det saksforberedende arbeidet knyttet til møtene i Departementenes fylkesmannsutvalg (DFU).

Utdanningsdirektørene har vært involvert i prosessen med styringskrivene.

Internt i direktoratet ble det i 2005 opprettet et tverrfaglig team for å koordinere arbeidet med styringskrivene til fylkesmennene. Direktoratet har også utarbeidet en veileder og en årsplan til bruk for teamet i arbeidet med styringskrivene til og årsrapportene fra fylkesmennene.

Møter i den statlige utdanningsadministrasjon

Det har vært til sammen sju møter i den statlige utdanningsadministrasjonen i 2005. Innholdet i møtene har vært drøftet i forberedende møter med utdanningsdirektørenes arbeidsutvalg. Direktoratets ledelse deltar på møtene i den statlige utdanningsadministrasjonen og i møtene med arbeidsutvalget.

Gjennomgående temaer på møtene i den statlige utdanningsadministrasjon i 2005 har vært reformen Kunnskapsløftet, nasjonale prøver, læreplanarbeid og kompetanseutvikling. Det er gitt løpende tilbakemeldinger til direktoratet i møtene om problemområder, og forslag til løsninger er drøftet. Prosjekt FM har også vært et gjennomgående tema på møtene.

Tilsynsområdet har også vært prioritert i møtene. På desembermøtet i den statlige utdanningsadministrasjon ble innføring i systemrevisjon som metode for tilsyn gjennomgått med utdanningsdirektørene. Helsetilsynet, som har lang erfaring med systemrevisjon, delte også sine erfaringer med forsamlingen. Det første felles nasjonale tilsynet på utdanningsområdet, som skal gjennomføres våren 2006, ble således grundig forberedt i 2005.

Statpeds kompetansesentre

FRAMTIDENS KARRIEREVEILEDNING

Framtidens karriereveiledning skal bidra til å gjøre den enkelte unge bedre i stand til å utvikle seg, vurdere og foreta valg av utdanning og arbeid, i tråd med egne interesser, evner og muligheter og i ut fra samfunnets og arbeidslivets behov. Karriereveiledningen skal bidra til å forhindre feilvalg, bortvalg og frafall fra videregående opplæring. Karriereveiledning er et stadig viktigere redskap for å hjelpe unge til rette i et komplisert samfunn.

Utdanningsmyndighetene vil styrke karriereveiledningen i skolen, og dessuten styrke det nasjonale samarbeidet om karriereveiledning i et livslangt perspektiv. Utdanningsdirektoratet skal følge opp arbeidet med å styrke karriereveiledningen for elevene og lærlingene, bidra til øke kompetanse og kvalitet på fagfeltet, styrke den europeiske dimensjonen gjennom Euroguidance Norway, og bidra til en mer enhetlig og samordnet karriereveiledning nasjonalt.

Karriereveiledning skal i større grad være hele skolens ansvar. Dette gjenspeiles blant annet i Utdanningsdirektoratets forslag til ny forskrift for rådgivningstjenesten. Karriereveiledningen skal inngå i skolens virksomhetsplaner og følges opp av skolens ledelse. Samarbeid mellom skole og arbeidsliv, med elevenes foreldre og foresatte, og mellom skolenivåene skal inngå som bevisste virkemidler i skolens samlede arbeid med karriereveiledning. Programfag til valg og prosjekt til fordypning vil kunne gi elevene mulighet for å prøve ut ulike utdannings- og yrkesvalg og bli kjent med studieretninger, yrker, arbeidsplasser og yrkesmodeller.

Elevene skal gis konkrete erfaringer, mulighet for refleksjon og tilbud om individuell veiledning. De skal lære å finne informasjon de har behov for om utdanninger og yrker på nettet, blant annet gjennom nettstedene vilbli.no og utdanning.no. Informasjonen og rådgivningen til elevene skal sette dem i stand til å utvikle kunnskap, selvsikt og evne til selv å ta avgjørelsen om videre utdanning og framtidig yrke uten hensyn til tradisjonelle kjønnsroller, etnisk eller sosial bakgrunn. En karriereplan innføres som redskap i denne prosessen fra eleven går i 8. klasse. Denne skal følge eleven videre gjennom utdannings- og yrkesvalgene senere i livet. Gjennom programfag til valg og prosjekt til fordypning kan karriereplanen utvikles med elevenes ønsker, erfaringer, refleksjoner, produkter, attester og vitnemål, veiledningssamtaler og beslutninger om karrierevalg og muligheter.

For at skolens karriereveiledning skal kunne å forhindre feilvalg, bortvalg og frafall fra videregående opplæring, må rådgivningstjenesten ha høy kvalitet og et nært samarbeid med Oppfølgningstjenesten og andre aktører i samfunn og nærmiljø. For å styrke samarbeid, koordinering og kompetanse for karriereveiledningen, vil fylkeskommunene iverksette Partnerskap for karriereveiledning. Dette vil være forpliktende samarbeid mellom skoleeier, Aetat, voksenopplæring, arbeidsliv og høyskoler og universitet om å styrke koordinering, kompetanse, kvalitet og tilgang på karriereveiledning. Partnerskapet skal være en ressurs for veiledere i skole, Aetat, voksenopplæring og arbeidsliv. Partnerskap for karriereveiledning er et av virkemidlene for å skape en mer sammenhengende og helhetlig karriereveiledning også i et livslangt perspektiv.

ETATSSTYRING OG DIALOGSTYRING

Utdanningsdirektoratet har etatsstyringsansvaret for:

- Statlig spesialpedagogisk støttesystem (Statped)
- Statlige grunnskoler for samiske elever og Longyearbyen skole
- Styret for to statlige videregående skoler for samiske elever

Statped omfatter spesialpedagogiske kompetansesentre for elever med blant annet synsvansker, hørselsvansker, sammensatte lærevansker, språk- og/eller talevansker. Det er 15 statlige kompetansesentre og fem private sentre hvor staten kjøper tjenester. I tillegg er det fem skoler for elever ved sosiale og medisinske institusjoner. Driften av skolen ved Sunnaas sykehus er i en treårig prøveperiode overtatt av Helse Øst.

Det statlige kompetansesystemet for døvblinde ble overført fra Sosial- og helsedirektoratet til Helse Øst fra 1. januar 2006. Det vil bli inngått ramme- og ytelsesavtaler mellom de enkelte virksomhetene i kompetansesystemet og Helse Øst. Følgende statlig eide kompetansesentre innenfor Statped inngår slike avtaler: Huseby, Skådalen og Vestlandet.

Noen av kompetansesentrene i Statped gir fortsatt tjenester til elever som er døvblinde, blant annet gir Skådalen kompetansesenter og AKS et skoletilbud til døvblinde.

Autismeenheten overføres fra universitetet i Oslo til Helse Sør, og midler til knutepunktfunksjonene fordeles mellom regionale helseforetak til etablering av regionale fagmiljøer for autisme. Følgende kompetansesentre innenfor Statped har hatt knutepunktfunksjoner i nasjonalt kompetansesenter

nettverk for autisme: AKS, Bredtvet, Eikelund, Huseby, Nordnorsk spesialpedagogisk nettverk og Tambartun.

Direktoratet tildeler midler til tre statlige grunnskoler for samiske elever. To av skolene, skolene i Målselv og i Snåsa, er kommunale, og staten kjøper tjenester. Skolen i Hattfjelldal er statlig. Skolen i Hattfjelldal sammen med Fylkesmannen i Nordland administrerer fjernundervisning i sørsamisk for elever i kommuner som ikke har et eget opplæringstilbud. Det vil i løpet av 2006 bli tatt endelig stilling til framtidig organisering av fjernundervisning i sørsamisk.

Longyearbyen skole på Svalbard gir i tillegg til et grunnskoletilbud, videregående opplæring og voksenopplæring. Det er bestemt at Longyearbyen lokalstyre skal overta Longyearbyen skole og stå for drift

av skolen. Det er framforhandlet et utkast til avtale for overføring av personalet ved skolen til Longyearbyen lokalstyre.

Når det gjelder framtidig eierskap til de to samiske videregående skolene Samisk videregående skole og reindriftsskole i Kautokeino og Samisk videregående skole i Karasjok, har direktoratet i samarbeid med departementet hatt møter med representanter for begge vertskommunene, fylkekommunen og Sametinget. Det er ikke tatt endelig stilling til hvem som bør ha eierskapet til skolene.

Utdanningsdirektoratet har ansvaret for den daglige styringen av nasjonale sentre som skal ivareta de nasjonale satsingsområdene innen opplæring

I 2005 er det som en oppfølging av strategiplanen Språk åpner dører opprettet et nytt nasjonalt senter: Nasjonalt senter for fremmedspråk i opplæringen (Fremmedspråksenteret) ved Høgskolen i Østfold. I tillegg er ITU – Forsknings- og kompetansenettverk for IT i utdanning ved Universitetet i Oslo – knyttet til direktoratet. Direktoratet har etter disse endringene ansvaret for faglig styring av sju nasjonale sentre:

- Matematikksenteret v/NTNU – Realfag, naturligvis
- Naturfagsenteret v/Universitetet i Oslo – Realfag, naturligvis
- Lesesenteret v/Universitetet i Stavanger – Gi rom for lesing!
- Nynorsksenteret v/Høgskulen i Volda
- Fremmedspråksenteret v/Høgskulen i Volda – Språk åpner dører
- NAFO – Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring v/Høgskolen i Oslo – Likeverdig utdanning i praksis!
- ITU v/Universitetet i Oslo – Program for digital kompetanse 2004–2008

SAMARBEID

Fag- og yrkesopplæring

Utdanningsdirektoratet har organisert fag- og yrkesopplæringen som en egen stabsfunksjon, blant annet etter et sterkt ønske fra partene i arbeidslivet om at fag- og yrkesopplæringen måtte synliggjøres i direktoratets organisasjonsstruktur. Den viktigste oppgaven til staben er å være fellessekretariat for Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY) som er et felles samarbeidsråd mellom partene i arbeidslivet og utdanningsmyndighetene. Direktoratet er også sekretariat for de ni faglige rådene som representerer hvert sitt yrkesfaglige utdanningsprogram. Andre viktige oppgaver er å ivareta fag- og yrkesopplæringen i forhold til internasjonalt samarbeid, forskning og evaluering, kvalitet og utviklingsarbeid, læreplanarbeid, kompetanseutvikling, informasjon etc.

Partene i arbeidslivet og utdanningsmyndighetene er likeverdige medlemmer i SRY. Møtene har dokumentert stor vilje til å komme fram til omforente løsninger som tjener utviklingen av fag- og yrkesopplæringen. Erfaringene er også positive med å samle ett felles sekretariat for SRY og de ni faglige rådene. Dette har bidratt til styrket gjensidig utveksling av kompetanse, metoder og læringsformer. Videre har både SRY og de faglige rådene fått direkte tilgang til det samlede faglige kompetansemiljø i Utdanningsdirektoratet.

Viktige saker som har vært behandlet i de faglige rådene i 2005, har vært:

- Læreplaner for videregående trinn 1 og 2
- Tilbudsstrukturen for videregående trinn 3, lærefagene
- Utvikling av rammer for prosjekt til fordypning
- Endring i kompetanseplattformer

I tillegg har de faglige rådene kommet med forslag til utvikling av nye lærefag, sammenslåing av fag, dimensjoneringsproblematikk og kvalitetsarbeid.

KVALITET I FAG- OG YRKESOPPLÆRINGEN
Utdanningsdirektoratet fikk i 2005 i oppdrag å utarbeide et utkast til strategi for kvalitet i fag- og yrkesopplæringen. Strategiutkastet ble ferdigstilt i desember, og sendes på høring i første kvartal 2006. I utkastet foreslår Utdanningsdirektoratet et systematisk og kontinuerlig arbeid i

årene som kommer basert på en felles modell for kvalitetssikring som også er i samsvar med det europeiske rammeverket utarbeidet gjennom Københavnprosessen. Direktoratet foreslår at det arbeides spesielt med ti fokusområder. Det legges opp til at tiltak innenfor fokusområdene skal konkretiseres som del av det løpende partssamarbeidet.

I oktober 2005 var direktoratet, i samarbeid med Oppland fylkeskommune, vertskap for et "peer learning"-arrangement på Lillehammer. Tema var kvalitet i opplæringen i bedrift. I tillegg til å være et viktig bidrag til det europeiske samarbeidet i Københavnprosessen, utgjorde dette besøket også en god anledning til erfaringsutveksling som grunnlag for det norske strategiutkastet.

TILBUDSTRUKTUREN

Med bakgrunn i St.meld. 30 (2003–2004) har Utdanningsdirektoratet arbeidet for å legge til rette for økt strukturell fleksibilitet og utvikling av innhold og struktur tilpasset individuelle ønsker og behov. Dette for å imøtekomme elevens ønske om å få opplæring uavhengig av bosted, økonomi og alder, og for at den nye tilbudsstrukturen skal bidra til at arbeidslivet får den kompetansen det har behov for. Disse målsettingene har ført til bredere innganger til videregående opplæring og – ved utgangen av 2005 – vesentlig reduksjon av antall Vg2-kurs.

LÆREPLANARBEIDET

Læreplaner for Vg1 yrkesfaglige utdanningsprogrammer er blitt fastsatt, og de faglige rådene har uttalt seg om skisser til læreplaner for Vg2-nivået.

PROSJEKT TIL FORDYPNING

Kunnskapsløftet åpner for at ca. 20 prosent av opplæringstiden på Vg1 skal benyttes til prosjekt til fordypning. Hensikten er at elever skal kunne gjøre seg kjent med aktuelle lærefag i strukturen. En av utfordringene har vært å ivareta bransjenes behov for spisskompetanse samtidig som elevenes behov for valgfrihet skal ivaretas. En arbeidsgruppe bestående av sentrale parter i arbeidslivet og utdanningsmyndighetene har kommet fram til en omforent løsning på prosjekt til fordypning på videregående trinn 1 yrkesfaglige utdanningsprogram og som i 2005 er fastsatt som forskrift.

PROSJEKT FYLKESMANNEN

Prosjekt fylkesmannen ble forberedt før opprettelsen av direktoratet og startet formelt samtidig med direktoratet 15. juni 2004. Siden utdanningsavdelingene ved fylkesmannsembetene ikke var trukket inn i Gjennomføringsprosjektet – Utdannings- og forskningsdepartementet prosjekt tilknyttet etableringen av Utdanningsdirektoratet – var det avgjørende å etablere en god kobling mellom direktoratet og fylkesmennene. Dette skjedde gjennom oppstart av Prosjekt fylkesmannen, kombinert med satsing på hyppige kontaktmøter.

Prosjektets formål og langsiktige mål har vært å utvikle et felles faglig grunnlag og mer enhetlig tjenesteprofil ved fylkesmennenes utdanningsavdelinger. Prosjektet har, etter direktoratets vurdering, framskaffet et bredt og omforent grunnlag for videreutvikling på viktige faglige og styringsmessige områder. Prosjektet ble avsluttet 13. oktober 2005, og det foreligger faglige utredninger med styringsgruppebehandling på følgende områder:

- Verdimessig grunnlag
- Ansvars- og oppgavedeling
- Tilsyn

- Juridiske spørsmål
- Tilskuddsforvaltning
- Kommunikasjon og informasjon.

I 2005 er det utarbeidet et opplegg for det første felles nasjonale tilsynet på utdanningsområdet. Embetsoppdraget til fylkesmennene på utdanningsområdet er videreutviklet slik at resultat- og rapporteringskrav går tydeligere fram. Arbeidet med videreutvikling av embetsoppdraget, slik at profilen i oppdraget samlet sett samsvarer bedre med prioriteringene, vil fortsette i 2006. Vektleggingen av tilsyn som hovedoppgave må få tydeligere konsekvenser for utformingen av embetsoppdraget.

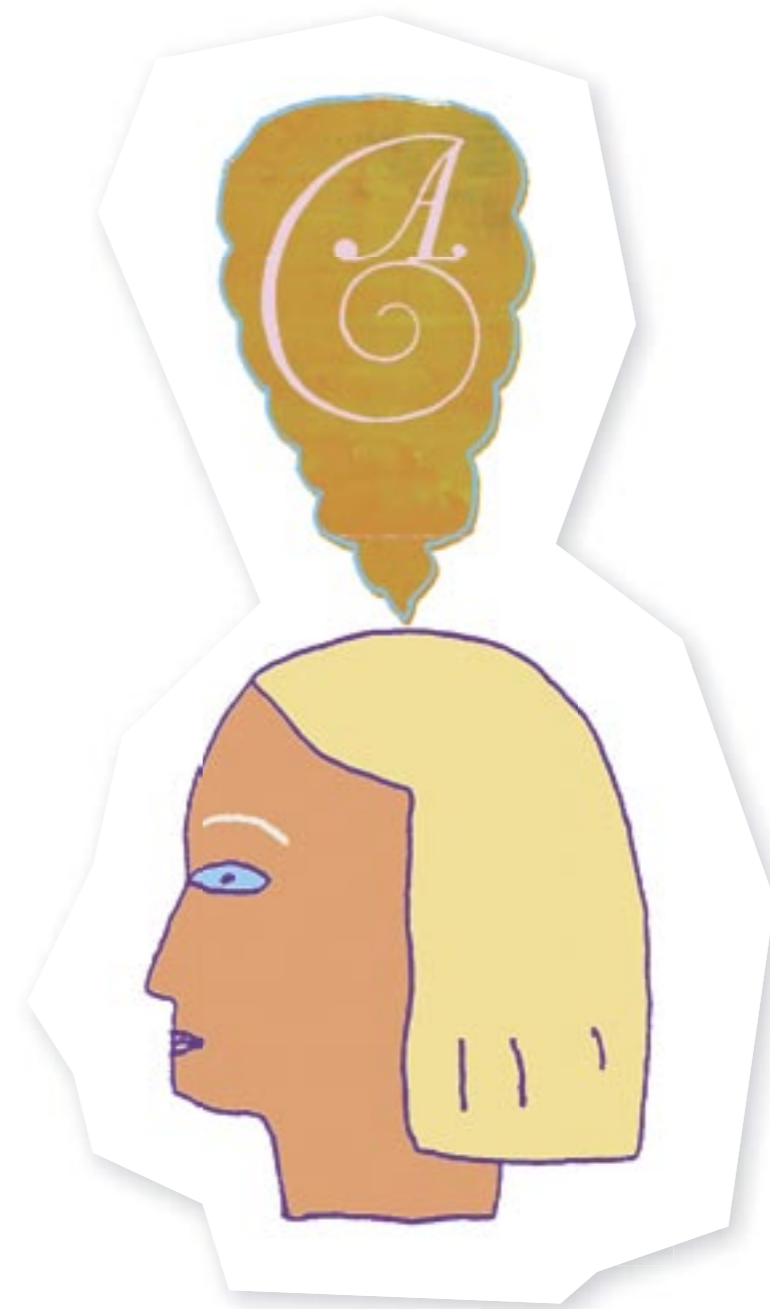
Det er nedsatt en arbeidsgruppe med deltakelse fra direktoratet og fylkesmennene for å klargjøre statens og fylkesmannens utviklings- og støtterolle i forhold til skoleeier blant annet ved å skape bedre sammenheng i hvordan fylkesmennene bidrar i forbindelse med nasjonale strategiplaner.

Direktoratet vil sette trykk på videre oppfølging i 2006. Når eventuelle endringer i fylkesmennenes ansvar og arbeidsoppgaver er besluttet, vil disse bli nedfelt i embetsoppdraget.

Kommunikasjonsarbeid

+20
05

Utdanningsdirektoratets ansvarsoppgaver har stor interesse både i sektoren og hos allmennheten. Direktoratet får derfor en rekke henvendelser fra media, organisasjoner og enkeltpersoner. Et høyt antall brukere på direktoratets nettsteder understreker det store informasjonsbehovet hos mottakergruppene.

Hele 2005 var preget av mye oppmerksomhet i media. Utdanningsdirektoratet befestet seg dermed som en organisasjon i det offentlige rom. Den nye reformen for grunnopplæringen, Kunnskapsløftet, har gitt direktoratet viktige oppgaver som byr på vesentlige kommunikasjonsutfordringer.

Utviklingen av nye læreplaner for alle fag har generert en stor pågang fra media og sektoren. I tråd med direktoratets åpenhetspolitikk er læreplanutkast, i tillegg til ordinære høringer, blitt lagt ut på Internett. Dette har ført til stor medieoppmerksomhet rundt enkelte fag.

Utvikling av et nasjonalt kvalitetsvurderingssystem for grunnopplæringen og gjennomføringen av nasjonale prøver skapte debatt både i sektoren og hos allmennheten. Utdanningsdirektoratet samlet våren 2005 all informasjon om de nasjonale prøvene på sine nettsider og ble den sentrale informasjonseieren. Det ble også produsert brosjyremateriell til alle elever og foresatte. Oppmerksomheten avtok høsten 2005 med beslutningen om å utsette prøvene for våren 2006.

Behandling av friskolesøknader førte med seg betydelige kommunikasjonsoppgaver for direktoratet. I løpet av hele 2005 fikk direktoratet en mengde henvendelser fra både riks- og lokalmedia.

LÆRLINGKAMPANJEN: START MED EN LÆRLING

Utdanningsdirektoratet gjennomførte høsten 2005 den riksdekkende kampanjen "Start med en lærling". Målet med kampanjen var å øke kunnskapen om og interessen for lærlingordningen, og motivere bedriftsledere i både privat og offentlig sektor til å ta inn flere eller nye lærlinger. Kampanjen er en del av direktoratets langsiktige arbeid for å styrke kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen.

Kampanjen ble konsentrert om annonser i rikspressen, radio og Internett. I tillegg er det etablert en egen elektronisk brosjyre på Internett. Kampanjen planlegges videreført i 2006, blant annet med annonser i fagpressen og brosjyremateriell til både arbeidsgivere og elever.

Den viktigste delen av læreplassformidlingen skjer i fylkene, og kampanjen skal bidra til at fylkenes fagopplæringsapparat får flere potensielle lærebedrifter å arbeide med.

Regjeringsskiftet høsten 2005 medførte en ny oppmerksomhet om utdanningspolitikken. Dette førte til en rekke henvendelser fra presse og andre interessenter.

For å synliggjøre Utdanningsdirektoratets som organisasjon ble den nye designprofilen for alvor tatt i bruk. Nye regler for bruk av logo og designmal ble implementert i hele organisasjonen. Et viktig ledd i profileringsarbeidet var produksjon av brosjyremateriell om direktoratet på norsk og engelsk.

I løpet av 2005 ble det utviklet og implementert en egen strategi for direktoratets kommunikasjonsvirksomhet. Strategien gir rammer, retningslinjer og målsetninger for kommunikasjonsarbeidet i hele organisasjonen. Strategien er blitt fulgt opp av en egen utgivelsespolicy, og vil suppleres med en detaljert nettstrategi i 2006.

Utvikling av nye nettsider

Internett er en kostnadseffektiv kanal som når ut til brede målgrupper med mye informasjon. I 2005 ble det brukt store ressurser på å videreutvikle direktoratets internettkanaler. www.utdanningsdirektoratet.no er hovedkanalen for formidling av informasjon fra direktoratet. Nettstedet ble i løpet av 2005 flyttet til en annen plattform med emnekartstruktur. Dette er en viktig oppfølging av departementets St.meld. nr 30, Kultur for læring. Nettstedet ble relansert høsten 2005 i en helt ny form. Det har også vært en opprydding i antall nettsteder som ligger under direktoratet.

For å bedre interninformasjonen i Utdanningsdirektoratet ble det sent høsten 2005 påbegynt et arbeid for å utvikle nye

intranettsider. Dette arbeidet vil fortsette i 2006.

Utdanningsdirektoratet har vært med i planleggingen av det nye nettstedet for studieveiledning for videregående opplæring, www.vilbli.no.

Kommunikasjonsarbeidet i Statped

Det sentrale og koordinerende kommunikasjonsarbeidet i Statlig spesialpedagogisk støttesystem (Statped) er en integrert del av Utdanningsdirektoratets kommunikasjonsarbeid.

I løpet av 2005 har det statlige støttesystemet videreført arbeidet med en rekke felles tiltak, både i forhold til intern og ekstern informasjon og kommunikasjon. Informasjonsmagasinet "Statped" er utgitt med fire numre. Dette går til Statpedes oppdragsgivere, samarbeidspartner og aktuelle brukerorganisasjoner. Et annet satsingsområde er Statpedes nettportal, www.statped.no, som ble relansert i 2005. Det har også vært arbeidet med fokusering av Statpedes arbeid i media og med medie-

rådgivning overfor Statpedes virksomheter. Dette har ført til et økende antall medieoppslag.

For å øke tilgjengeligheten av materiell produsert i Statped ble det mot slutten av 2005 satt i gang et arbeid å utrede en felles plattform for presentasjon, søk, bestilling, fakturering og distribusjon. Arbeidet skal sees i sammenheng med Utdanningsdirektoratets nettsteder for presentasjon og bestilling av materiell.

Oppfølging av Websam

Websam-prosjektet ble etablert for å ha en gjennomgang av alle direktoratets nettsteder for å gjøre disse mer oversiktlige og lettere tilgjengelige for brukerne, samt lette informasjonsutvekslingen mellom nettstedene. Det ble besluttet å anvende én teknologisk plattform for nettstedene med Episerver og en emnekartbasert struktur som mal.

Direktoratets nettsteder – både de eksterne skolenettet.no og skoleporten.no, samt direktoratets intranett – vil etter

denne gjennomgangen framstå som tydeligere definerte tjenester for sine ulike målgrupper.

LKT-basen er en felles database for læreplaner, kodeverk og tilbudsstruktur som vil være en sentral underliggende struktur for mye av det andre innholdet som formidles av direktoratets nettjenester. LKT-basen vil foreligge ferdig utviklet i april 2006.

Skolenettet.no

2005 har, som 2004, vært preget av omfattende teknisk og innholdsmessig nyetablering og endring på Skolenettet.no. Det siste arbeidet rundt overføringen til ny plattform er nå ferdigstilt, og det er reetablert og/eller nyetablert en rekke temaområder, prosjektområder og fordyringsområder på den nye plattformen. Interaktive tjenester er etablert i portalen og er tatt i bruk. Det ble sendt ut en veileder for bruk av Skolenettet.no til alle skolene på nyåret, noe som ble svært godt mottatt.

Det har vært jobbet mye med struktur for innholdet på Skolenettet.no i 2005. Innholdet er nå så omfattende at det er nødvendig med en stram struktur og oppbygging for å sikre god tilgang til innholdet på flere nivåer og for alle brukere. Tjenestene Skolesekk, Skolepost, Skolestue og Skoleavis ble videreført. Skolenettet.

Websam-prosjektet ble etablert for å ha en gjennomgang av alle direktoratets nettsteder for å gjøre disse mer oversiktlige og lettere tilgjengelige for brukerne, samt lette informasjonsutvekslingen mellom nettstedene.

no har lagt ned mye ressurser på tilpassing til ulike brukergrupper. For eksempel foreligger innholdet nå også på nynorsk og engelsk, elevene har tilgang til Lettlest tekst, og syntetisk tale er på plass. Oppslagstavle, svartjeneste, kalender og nyhetsbrev er også implementert.

Antall sideoppslag for skolenettet.no var i 2005 120 000 – 150 000 per dag.

Kunnskapssenteret

Kunnskapssenteret utvikler nettbaserte veiledningstjenester som bidrar til at brukeren får tilfredsstillt sine behov for informasjon, kunnskap og andre ressurser til bruk i oppgaveløsningen. Målgruppe for Kunnskapssenteret i 2005 var blant annet skoleledere og skoleeiere.

Høsten 2005 ble det etablert en veiledningstjeneste på Skoleporten.no særlig rettet mot skoleledere og skoleeiere. Her gir bibliotekarer ved Kunnskapssenteret i Utdanningsdirektoratet faglig bistand og kvalifisert hjelp til å finne forskning, faglitteratur og annen informasjon innen grunnopplæringen. Tjenesten er en forsøksordning, og pilotperioden videreføres første halvår 2006. Kommunikasjonen foregår via e-post og utvides i 2006 til også å kunne skje via SMS.

Tjenesten "I nyhetsbildet" sendte ut daglige e-postmeldinger med presseklipp fra nyhetsbildet i inn- og utland på grunnopplæringens områder.

VILBLI.NO – NY INFORMASJONSTJENESTE FOR SØKERE TIL VIDEREGÅENDE OPPLÆRING

I forbindelse med Kunnskapsløftet i grunnopplæringen, har Fylkeskommunen og Utdanningsdirektoratet i fellesskap utviklet en ny nett- og papirbasert informasjonstjeneste for søkere til videregående opplæring (ungdom og voksne), rådgivere og foreldre.

Vilbli.no (vil-bli-no) skal hjelpe ungdom og voksne i utdannings- og yrkesvalg, og til å finne ut hvor valget kan oppfylles innenfor og utenfor eget fylke både når det gjelder utdanning (skole) og arbeidsplasser (læreplass/bedrift).

Tjenesten skal vise utdanningsløp i videregående opplæring (skole og bedrift) koblet til de yrker som opplæringen kan føre til, og som er beskrevet i et offentlig godkjent yrkesklassifiseringssystem. Tjenesten skal også vise utdanningsmulighetene i universitets- og høyskolesystemet.

Vilbli.no skal være integrert i innsøkningsmuligheten på nett for videregående opplæring via Vigo-systemet. Tjenesten skal være lenket til innsøkningsmulighet for høyere utdanning via Samordna opptak.

Tjenesten skal erstatte eksisterende nett- og papirbaserte tjenester fra Utdanningsdirektoratet og fylkeskommunen på området. Fylkeskommunen står som eier av tjenesten.

Første versjon av Vilbli.no ble lansert i november 2005.

Internforvaltning

+2005

PERSONALADMINISTRASJON OG -UTVIKLING

Utdanningsdirektoratet skal være en kraft i gjennomføringen av statlig utdanningspolitikk. Dette forutsetter at virksomhetens medarbeidere er motiverte og har høy kompetanse. HR/personalfunksjonen i Utdanningsdirektoratet er sentral for å få dette til.

LØNNSPOLITIKK

I oktober 2005 ble arbeidsgiver og tjenestemannsorganisasjonene omforente om en lokal lønnspolitikk for Utdanningsdirektoratet. Lønnspolitikken skal bidra til at direktoratet kan rekruttere og beholde dyktige medarbeidere på alle nivåer. De tilsatte skal oppfatte lønnspolitikken som forutsigbar og rettferdig, samtidig som den skal gi rom for fleksibilitet. Den lokale lønnspolitikken utøves i forbindelse med rekruttering, etter endt prøvetid og i forhandlinger etter Hovedtariffavtalen 2.3.3. og 2.3.4. For en ytterligere forankring gjennomføres informasjonsmøter i hver avdeling våren 2006.

Som en oppfølging av lønnspolitikken, ble det satt ned en partssammensatt arbeidsgruppe som skulle utrede alternative faglige karriereveier i direktoratet. Dette arbeidet har nær sammenheng med strategi for kompetanseutvikling som skal utarbeides våren 2006.

SEMINAR OM MEDARBEIDERUTVIKLING OG ARBEIDSMILJØ

Direktoratet har i løpet av høsten 2005 forberedt en større medarbeiderundersøkelse som skal gjennomføres i 2006. I forkant av undersøkelsen er det planlagt et felles seminar for alle tilsatte i Utdanningsdirektoratet med fokus på hva som kjennetegner et godt arbeidsmiljø. Seminaret og undersøkelsen vil bli fulgt opp av konkrete tiltak for både ledere og medarbeidere.

INNFORING AV NYTT PERSONALDATASYSTEM

I løpet av høsten 2005 ble det besluttet å innføre et nytt system for lønns- og personaldata; SAP-HR. Første lønnskjøring på SAP-HR går i mars 2006. Systemet vil gi bedre rapporteringsmuligheter og styringsinformasjon for hele organisasjonen.

MEDARBEIDERSAMTALER – NYTT OPPLEGG FOR LEDERNE

Det er høsten 2005 utarbeidet et nytt opplegg for medarbeidersamtaler som skal tas i bruk i ledernes samtaler med sine overordnede ledere våren 2006. Dette opplegget betoner i sterkere grad betydningen av å gi konkrete tilbakemeldinger i forhold til definerede kriterier. Etter gjennomgangen av kriteriene velges 2-3 områder som hver enkelt leder skal ha et særlig fokus på fremover.

KOMPETANSEUTVIKLING – IT-SATSING

Direktoratet inngikk høsten 2005 en rammeavtale med en ekstern leverandør om IT-opplæring. Hensikten er å heve medarbeidernes nivå innen grunnleggende IT-forståelse og de mest brukte verktøyene for kontorstøtte, for eksempel tekstbehandling.

KURS OG SEMINARER

Det har vært gjennomført en rekke kurs og faglige seminarer i ulike fagområder og emner, som lederutvikling, ephorte, introduksjonsprogram, presentasjonsteknikk, bruk av Internett etc. Det har videre vært arrangert en rekke åpne temamøter og fagseminarer.

SAMARBEID PÅ TVERS

Utdanningsdirektoratet ønsker å styrke kompetansen i team- og prosjektarbeid og samarbeid på tvers i organisasjonen. Det er derfor etablert nye prosjekter som skal sikre fokus på noen utvalgte oppgaver. I tillegg er det etablert programmer som skal sikre at forhold, som ikke hører naturlig hjemme i bare én avdeling, ses i sammenheng, og at arbeidet organiseres på en målrettet måte. Det er etablert programmer for internasjonalt arbeid, vurdering og likeverdig opplæring.

OMSTILLING

Ved etableringen av Utdanningsdirektoratet ble det fra politisk ledelse besluttet å styrke Utdanningsdirektoratets kontorer i Molde og på Hamar. To avdelinger er lokalisert i Molde; avdeling for finansiering og forvaltning og økonomiavdelingen. Økonomiavdelingen har vært under oppbygging i 2005, og flere medarbeidere er tilsatt i løpet av året. Kontoret på Hamar er en del av Utviklingsavdelingen og er under oppbygging.

I løpet av høsten 2005 ble det besluttet at de tilsatte med oppgaver innen fagområdet lydbøker skal overføres til Huseby kompetansesenter. En tilsvarende overføring vil skje innen sommeren 2006 for de tilsatte med oppgaver innen salg/distribusjon av trykksaker.

TILSETTINGSPROSESSER

Direktoratet har våren 2005 utarbeidet en veileder for ledere, forværelser og andre involverte i tilsettingsprosesser. Denne veilederen skal bidra til at tilsetninger skjer på en enhetlig og profesjonell måte.

UTDANNINGSDIREKTORATET HAR BLITT IA-BEDRIFT I 2005

Utdanningsdirektoratet har inngått en ny IA-avtale på bakgrunn av tidligere avtale med Læringssenteret og Statped. Det er videre gjort avtale om bedriftshelsetjeneste for Moldekontoret og Hamarkontoret.

UTVIKLING AV ELEKTRONISK PERSONALGUIDE

Siden høsten 2004 har det vært arbeidet med å utarbeide en personalguide på intranettet som en støtte til ledere og andre tilsatte. Dette arbeidet inkluderer de fleste områder innen organisasjons- og medarbeiderutvikling i tillegg til retningslinjer og rutiner innen personalforvaltning. Dette arbeidet er videreført i 2005.

LEDELSEUTVIKLING

Utdanningsdirektoratet gjennomførte høsten 2004 og våren 2005, i samarbeid med BIs senter for lederstudier, et program for ledelseutvikling. De to siste samlingene ble gjennomført i mars og mai 2005. Hovedtemaer som ble tatt opp, var endringsledelse, verdibasert ledelse, emosjonell intelligens, strategisk ledelse, prosjektledelse, teamarbeid og teamutvikling, bygging av felles kultur og lederroller. Ledersamlingene har bidratt til en bevisstgjøring om lederroller, strategiske utfordringer og organisering av arbeidet i Utdanningsdirektoratet.

ORGANISASJONS- OG MEDARBEIDER-UTVIKLING

Direktoratet er, med sine mange ulike roller og oppgavetyper, avhengig av å etablere ulike og tilpassede organisasjonsformer. I en hverdag med raske skiftninger og omprioriteringer er direktoratet sterkt avhengig av fleksibilitet og evne til omorganiseringer.

For å nå direktoratets mål for effektivitet, fleksibilitet og intern samhandling er det opprettet flere nye team som for eksempel Budsjetteam, Etatsstyringsteam, OU-team, IT-team, Driftsteam, Arkivteam etc. Disse er i ulik grad formalisert, og representerer først og fremst en måte å samarbeide på tvers på.

LIKESTILLING

Alle arbeidsgivere er ved lov pålagt å jobbe aktivt for å fremme likestilling. Likestillingsloven stiller også krav til redegjørelse (redegjørelsesplikten) i årsrapporten. Redegjørelsen er tredelt. Først presenteres en beskrivelse av noen konkrete forhold ved den faktiske tilstand. Deretter beskrives iverksatte tiltak og til slutt planlagte tiltak.

Beskrivelse av den faktiske tilstand

KJØNNSFORDELING

Totalt ansatte

TOTALT ANTALL	TOTALT ANTALL KVINNER	KVINNER I %	TOTALT ANTALL MENN	MENN I %
247	159	Ca. 65 %	88	Ca.35 %

Fra 2004 til 2005 er kvinneandelen økt til 65 % i forhold til antall menn.

Lederstillinger

	KVINNER	%	MENN	%
Toppledere	3	37,5	5	62,5
Avdelingsdirektører	4	33	8	67

Kategorien "toppledere" omfatter direktør, områdedirektører og stabdirektører.

Ved opprettelsen av Utdanningsdirektoratet i 2004 ble alle lederstillingene besatt på nytt. Direktoratet tilstrebet da en balanse både når det gjaldt kjønn og alder. Selv med en så stor kvinneandel er det fortsatt for få kvinner i lederstillinger. Direktoratet bør tilstrebe en 50/50-fordeling. Intensjonen er å få flere kvinner inn i ledende stillinger i direktoratet.

Kjønnsfordeling per stillingskategori

STILLINGSKODE	STILLINGSBETEGNELSE	KVINNER	MENN	TOTALT
9106	Direktør		1	1
1062	Område- /stabsdirektør	3	5	8
1060	Avdelingsdirektør	4	8	12
1059	Underdirektør		1	1
1364	Seniorrådgiver	30	15	45
1113	Prosjektleder	3	1	4
1072	Arkivleder		1	1
1434 og 1436	Rådgiver	88	48	136
1408	Førstekonsulent	12	2	14
1064 og 1065	Konsulent	17	6	23
1063	Førstesekretær	1		1
1362	Lærling	1		1

Kjønnsfordelingen etter stillingskategorier i Utdanningsdirektoratet viser at kvinneandelene er høyere i alle stillingskategorier unntatt for avdelingsdirektører og underdirektører.

LØNNSNIVÅ I FORHOLD TIL KJØNN

Utvalgte stillingskategorier

STILLING	KVINNER ANTALL GJENNOMSNITT LTR.	MENN ANTALL GJENNOMSNITT LTR.	TOTALT
Konsulenter, stillingskode 1064 og 1065	17 - Ltr 40,8	6 - Ltr 39	21 - Ltr 40,2
Seniorrådgiver, stillingskode 1364	30 - Ltr 59,9	15 - Ltr 60,6	45 - Ltr 60,1
Avdelingsdirektør, stillingskode 1060	4 - Ltr 72,8	8 - Ltr 71,8	12 - Ltr 72,1

Vi valgte ut tre stillingskategorier – konsulent, seniorrådgiver og avdelingsdirektører – for å sammenligne lønnsforholdet mellom kvinner og menn. Ved å velge disse stillingskategoriene får vi i tillegg belyst kjønnssammensetningen blant lavlønnete, høylønnete og lederstillinger.

Ut fra utvalget ser vi at gjennomsnittslønn hos konsulenter og avdelingsdirektører er marginalt høyere for kvinner enn for menn. For seniorrådgivere er det motsatt. Totalinntrykket er at det ikke er betydelige forskjeller vedrørende lønn for kvinner og menn i Utdanningsdirektoratet.

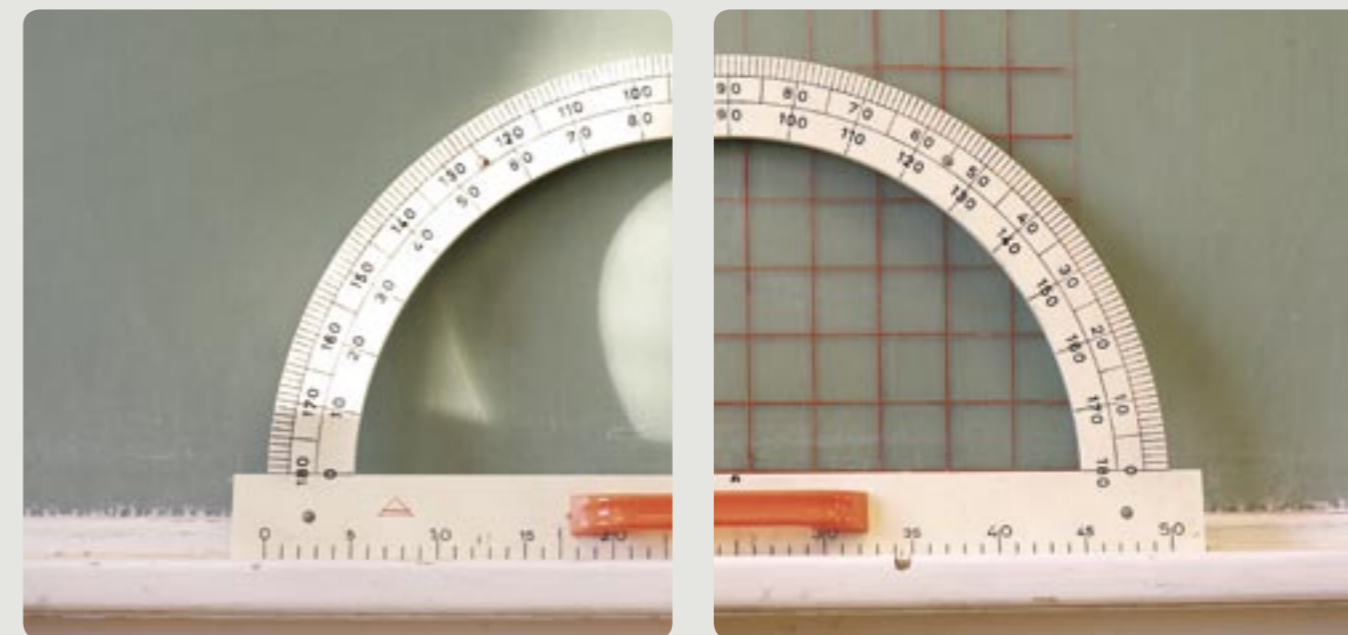
Beskrivelse av iverksatte tiltak

Ved tilsettinger har det vært en bevissthet i direktoratet om å tilsette flere menn. I og med at den statlige arbeidsstyrken i størst mulig grad skal gjenspeile mangfoldet i befolkningen, har det ved kunngjøringer blitt understreket at det er et personalpolitisk mål å oppnå en balansert alders- og kjønnssammensetning og rekruttere personer med minoritetsbakgrunn og personer med nedsatt funksjonsevne. Utdanningsdirektoratet er i en spesiell situasjon i forhold til likestilling fordi kvinner utgjør omtrent 2/3 av de tilsatte. Dette innebærer at direktoratet ved kunngjøring av stillinger drøfter og vurderer om det er behov for å oppfordre menn til å søke. Direktoratet har så langt ikke funnet dette nødvendig, men søker i stor grad å innkalle kvalifiserte menn til intervju.

Utover å jobbe systematisk for å få flere kvinner inn i ledende stillinger, har ikke Utdanningsdirektoratet funnet det nødvendig å iverksette tiltak for økt likestilling, jf. beskrivelsen av den faktiske tilstand.

Beskrivelse av planlagte tiltak

Utdanningsdirektoratet vil følge opp tiltakene som er beskrevet ovenfor under Beskrivelse av iverksatte tiltak.

RISIKOSTYRING

Utdanningsdirektoratet løser de fleste oppgaver ved hjelp av IT-verktøy. Teknologien bidrar til rask og moderne forvaltning, men medvirker samtidig til økt sårbarhet. Gjennom det toårige prosjekt "IT-IS", som startet i 2005, setter direktoratet derfor fokus på risikostyring og informasjonssikkerhet, IT-kvalitet og organisering av IT-tjenestene. Prosjektet fokuserer på:

- Tillit. Omverden skal være trygge på at direktoratets systemer virker korrekt. Direktoratets ambisjon er å bli blant de første offentlige etater som sertifiseres på informasjonssikkerhet.
- Kompetanse. Teknologitvillingen gir stadig nye muligheter med tilhørende krav til kompetanse og organisering.
- Finansiering. Måltrettet planlegging for å skape økonomisk rom for fremtidens løsninger, og et hensiktsmessig forhold mellom tjenesteproduksjon i egen og ekstern regi.

Direktoratets strategi for perioden 2005–2008 forutsetter at IT-strategiske spørsmål avklares i en egen delstrategi. Arbeidet med dette startet opp høsten 2005, og utgjør blant annet et nødvendig fundament for IT-IS-prosjektet. Arbeidet med å skrive direktoratets første IT-strategi sluttføres første kvartal 2006.

IT-IS-prosjektet er organisert med ett hovedprosjekt og to delprosjekter. IT-virksomheten effektiviseres ved å innføre

driftsmodell etter ITIL-rammeverket som er lagt opp til BS 15000-standard.

Samtidig implementeres informasjonssikkerhet i henhold til NS 17799 (ISO/IEC 27001) i hele organisasjonen. Målet for informasjonssikkerhet er at direktoratet skal være klar for en sertifisering i henhold til standardene medio 2007. Innenfor IT-kvalitet vil målet være en stabil og forutsigbar IT-tjeneste som leverer til forventet tid og kostnad. Det norske Veritas (DnV) bistår prosjektet.

Delprosjekt, informasjonssikkerhet, handler mer om risikostyring, organisasjonsutvikling og holdninger enn om teknologi. Høsten 2004 ble det vedtatt en informasjonssikkerhetspolicy, og våren 2005 ble de første retningslinjene iverksatt i virksomheten. Det er vedtatt og trykt Informasjonssikkerhetspolicy (heftet "Sikkert og bevisst"), vedtatt ISMS-policy, og utarbeidet en beskrivelse av risikobildet med tiltak.

Hovedfokus for delprosjekt IT-kvalitet er IT-ansatte og IT-relaterte funksjoner. Målet er å få til en rollebasert og personuavhengig IT-organisering hvor oppgaver og arbeidsprosesser blir løst på en mest mulig effektiv måte.

Effekter av dette delprosjektet vil være en hensiktsmessig organisering av direktoratets IT-funksjoner og bedre forståelse for fremtidige kompetanse- og investeringsbehov.

SERVICETORGET

Direktoratet arbeider med å etablere en helhetlig arkitektur på sin tjenesteorienterte satsing både internt og eksternt. Dette kommer til syne i satsingen på Servicetorget som fokuserer på et bredt tjenestespekter mot alle brukere som har behov for støttefunksjoner, det være seg internt, i den sentrale utdanningsadministrasjonen, eller i sektoren for øvrig. I dette inngår koordinering og samhandling med organisasjonens ordinære drift, arkivets sentrale epostmottak og satsing på helelektronisk saksbehandling. IT-enhetens tekniske satsing på brukerstøtte, drift og utvikling, generell brukerstøtte på direktoratets utadrettede tjenester, sammen med ordinære førstelinjetjenester som sentralbord og besøksmottak, inngår også i servicetorgetts portefølje.

ØKONOMI

Økonomifunksjonen ble overført fra Oslo til Moldekontoret fra 1. januar 2005. Økonomiavdelingen er gradvis oppbemannet i løpet av 2005 og er nå fulltallig. Målet om å få på plass grunnleggende regnskaps- og økonomisystemer og rutiner er nådd, og interninstruks er vedtatt. All regnskaps- og økonomirapportering er gjennomført i tråd med frister i tildelingsbrevet. Det er vedtatt en innkjøpspolicy for direktoratet og utviklet rutiner og veiledninger for gjennomføring av anskaffelsesprosesser. Arbeidet med ny økonomimodell, bedre interne rapporterings- og budsjettssystemer er igangsatt og grunnlaget for elektronisk fakturabehandling er lagt med implementering 2006.

BEREDSKAP

Utdanningsdirektoratet satte økt fokus på beredskaps- og kriseplanlegging i 2005, dels på bakgrunn av erfaringene etter tsunamien julen 2004. Rammene for utvikling av et sikkerhets- og beredskapssystem ble lagt i januar 2005. Arbeidet videreføres i 2006. Krise-/beredskapsplan er planlagt vedtatt innen 01.05.2006.

Direktoratet har gjennomført en omfattende risiko- og sårbarhetsanalyse innen informasjonssikkerhet i tråd med ISO-standarder.

Direktoratet blir erfaringsmessig ønsket som støttespiller i andre myndigheters krisehåndtering, for eksempel ved behov

for utforming og spredning av informasjons- og veiledningsmaterieil til skolesektoren.

GRØNN STAT

I Tildelingsbrevet pkt. 2.5 er Utdanningsdirektoratet pålagt å arbeide systematisk med å integrere miljøhensyn i bedriften. De første skrittene har vært å etablere en miljøledelse og å kartlegge hvordan virksomheten påvirker miljøet. Som et første tiltak har direktoratet inngått kontrakt med ONYX sikkerhet (tidligere Norsk Gjenvinning) som gjenvinner 95 prosent av alt papirbasert materiale direktoratet produserer i henhold til alle sertifiseringskrav både på miljø- og informasjonssikkerhetsområdene. Det avgis for øvrig en mer detaljert rapport om Grønn Stat særskilt til KD.

SAMARBEID MELLOM DIREKTORAT OG DEPARTEMENT

Departementet og Utdanningsdirektoratet har klare, men ulike roller. Fokus må være på den samlede slagkraften. Departementet er styringsmessig overordnet direktoratet, samtidig som direktoratet har en selvstendig faglig stilling og kompetanse. I 2005 foretok de to instansene en detaljert gjennomgang av hvordan de skal samarbeide på en måte som sikrer en best mulig utforming og iverksetting av utdanningspolitikken. Dette resulterte i et felles dokument; "Styring, kommunikasjon og samarbeid mellom Utdannings- og forskningsdepartementet og Utdanningsdirektoratet".

Her finnes blant annet en samarbeidsplakat og en definisjon av de to instansenes ulike roller og behov for samhandling. Det er en felles forståelse av at godt samarbeid krever at det er etablert klare spilleregler som blir forstått likt av begge parter, og at partene opptrer som likeverdige. Det avholdes kontaktmøter mellom de to instansers administrative ledelser, og gis rom for hospitering og felles kompetanseutvikling.

Gjennom året er det blitt avholdt en lang rekke kontaktmøter, og flere medarbeidere har hospitert i departementet. Dette har vært nødvendig for å sikre en best mulig effektiv forvaltning. Forholdet mellom departement og direktorat er i kontinuerlig utvikling mot en god forståelse av hverandres roller og oppgaver.

Regnskap 2005

+2005

REGNSKAP 2005

Utgifter per post - alle kapitler

	NOTE	TILDELING 2005	REGNSKAP 2005	REGNSKAP 2004
0220	Utdanningsdirektoratet			
Post 01	Driftsutgifter	133 747	140 143	103 022
Post 21	Spesielle driftsutgifter	16 866	16 010	17 718
Post 70	Tilskudd	36 868	34 126	21 778
Sum kap 0220		187 481	190 279	142 518
0206	Samisk utdanningsadministrasjon			
Post 50	Tilskudd til Sametinget	28 519	28 549	13 775
0222	Statlige gr- og vg. skoler og gr.skoleinternat			
Post 01	Driftsutgifter	108 538	112 716	
Post 45	Større utstyrsinnkjøp og vedlikehold	1 021	1 046	
Sum kap 0222		109 559	113 762	0
0225	Tiltak i grunnopplæringa			
Post 01	Driftsutgifter	121 088	115 255	115 354
0225	Tiltak i grunnopplæringa (tilskudd)			
Post 60-75	Tilskudd	1 606 133	1 595 246	1 150
0226	Kvalitetsutvikling i grunnskolen og videreg. oppl.			
Post 21	Spesielle driftsutgifter	697 940	693 459	338 820
0227	Tilskudd til spesielle skoler			
Post 60-72	Tilskudd	54 460	54 460	0
0228	Tilskudd til frittstående skoler o.a.			
Post 70-72	Tilskudd	1 904 218	1 889 055	0
0229	Andre tiltak			
Post 70	Tilskudd	9 988	9 988	0
0230	Kompetansesentra for spesialundervisning			
Post 01	Driftsutgifter	597 349	613 724	583 438
Post 21	Spesielle driftsutgifter	51 659	53 072	86 724
Post 45	Større utstyrsinnkjøp og vedlikehold	8 846	8 230	5 298
Post 75	Tilskudd	0	0	1 681
Sum kap 0230		657 854	675 026	677 141
0248	Særskilte IKT-tiltak i utdanningen			
Post 21	Spesielle driftsutgifter	46 140	49 066	15 675
Post 70	Tilskudd	3 760	650	1 518
Sum kap 0248		49 900	49 716	17 193
0254	Tilskudd til voksenopplæring			
Post 72	Tilskudd	4 406	4 406	0
0258	Forskning og utvikling, i VO			
Post 21	Spesielle driftsutgifter	4 949	4 964	1 161
0281	Fellesutgifter for universitet og høyskoler			
Post 01	Driftsutgifter	17 900	17 908	25 694
0288	Internasjonale samarbeidstiltak			
Post 21	Spesielle driftsutgifter	150	149	150
Sum Utgifter		5 454 545	5 442 222	1 332 956

For ytterligere spesifisering og beskrivelser vises det til rapport for 3. tertial og tildelingsbrev for 2005.

Inntekter per post - alle kapitler

	NOTE	TILDELING 2005	REGNSKAP 2005	REGNSKAP 2004
3220	Utdanningsdirektoratet			
Post 01	Inntekter fra oppdrag	7 503	6 647	7 092
Post 02	Salgsinntekter	11 312	12 599	8 785
Post 16-18	Refusjoner	0	4 255	3 201
Sum kap 3220		18 815	23 501	19 078
3222	Statens gr- og vg. skoler og gr.skoleinternat			
Post 02	Salgsinntekter	3 309	6 444	
Post 15-18	Refusjoner	0	2 519	
Sum kap 3222		3 309	8 963	0
3230	Kompetansesentra for spesialundervisning			
Post 01	Inntekter fra oppdrag	47 914	50 810	90 268
Post 02	Salgsinntekter	3 173	3 724	3 371
Post 11	Kursavgift ved voksenopplæring og etterutdanning	2 035	3 232	3 262
Post 15-18	Refusjoner	0	16 451	22 883
Post 60	Betaling fra kommuner og fylkeskommuner	0	0	259
Sum kap 3230		53 122	74 217	120 043
3225	Tiltak i grunnopplæringa			
Post 04	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	31 267	31 267	0
Sum inntekter		106 513	137 948	139 121

NOTER TIL REGNSKAP 2005

Regnskap 2005

Utdanningsdirektoratets regnskap er avlagt etter kontantprinsippet. Dette innebærer at inntektene inntektsføres ved innbetaling, og utgiftene utgiftsføres ved utbetaling. Alle lønnsutgifter er inkl arbeidsgiveravgift.

Note 1

Kap 0220/3220 Utdanningsdirektoratet omfatter:

- Lønn og drift for direktoratets tilsatte
- Arbeidet med det nye Samarbeidsorganet for yrkesopplæring og de faglige rådene
- Faglig og administrativt arbeid med språkprøven

Tildeling 2005 post 21 og post 70 - her er det foretatt omdisponering mellom postene iht fullmakt. Viser også til rapport for 3. tertial 2005.

Note 2

Kap 0222/3222 Statens grunn- og videregående skoler og grunnskoleinternater omfatter:

- Drift av Longyearbyen skole, Svalbard
- Drift av skole og internat ved Sameskolen i Midt-Norge, Hattfjelldal
- Undervisnings- og internattjenester for samskolene i Snåsa og Målselv kommuner
- Ventelønn for personale ved avviklede statsinternat
- Drift av Samisk videregående skole, Karasjok og Samisk videregående skole og reindriftsskole, Kautokeino

Regnskapstall for 2004 er etter avtale med departementet sendt direkte fra fylkesmenn til departementet.

Note 3

Kap 0225/3225 Tiltak i grunnopplæringen omfatter:

- Utgifter knyttet til avgangsprøver i grunnskolen og eksamen i videregående opplæring
- Tilskudd til tiltak i grunnopplæringen

Note 4

Kap 0226 Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen omfatter:

- Utvikling av læreplaner og elev- og lærlingvurdering
- Kompetanseutvikling, utviklingsarbeid og forsøk, oppfølging av strategiplaner
- Kvalitetsvurdering, dokumentasjon og analyse
- Lærings- og oppvekstmiljø, fattigdomsbekjempelse og menneskerettigheter
- Internasjonalt arbeid

Note 5

Kap 0227 Tilskudd til spesielle skoler omfatter:

- Tilskudd til Moskvaskolen, Norland kunst- og filmskole, Fjellheimen leirskole, den franske og tyske skole i Oslo, internatdrift ved Krokeide yrkesskole og Røde Kors Nordisk United World College

Note 6

Kap 0228 Tilskudd til frittstående skoler omfatter:

- Tilskudd til frittstående grunn- og videregående skoler i Norge og i utlandet
- Tilskudd til kompletterende undervisning for elever ved utenlandske eller internasjonale grunnskoler i Norge eller i utlandet
- Tilskudd til organisasjoner for frittstående skoler

Note 7

Kap 0229 Andre tiltak omfatter:

- Tilskudd til sikkerhetsopplæring for fiskere

Note 8

Kap 0230/3230 Kompetansesenter for spesialundervisning omfatter:

- Enheter i det statlige spesialpedagogiske støttesystemet
- Ulike spesialpedagogiske tiltak
- Kompetansesystem for særskilte grupper funksjonshemmede
- Ventelønn og lønn etter rettsvilkårsavtalen for overtallige
- Veiledning innen tilpasset opplæring og spesialundervisning

Note 9

Kap 0254 Tilskudd til voksenopplæring omfatter:

- Tilskudd til Kvinneuniversitetet på Løten og Kvinneuniversitetet Nord

Note 10

Kap 0258 Forskning, utviklingsarbeid og fellestiltak i voksenopplæringen omfatter:

- Utviklingstiltak og opplæring for lærere som har ansvar for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere
- Forsknings- og utviklingsarbeid

Note 11

Kap 0281 Fellesutgifter for universiteter og høyskoler omfatter:

- Internasjonale og nasjonale etterutdanningstilbud
- Språkopplæring
- Veiledning av nyutdannede lærere og organisering av praksisopplæringen

Postboks 2924 Tøyen
0608 Oslo
Telefon 23 30 12 00
post@utdanningsdirektoratet.no
www.utdanningsdirektoratet.no